

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Университетым имэфэкI хигъэунэфыкIыгъ

Адыгэ къэралыгъо университетыр загъэпсыгъэр илъэс 70-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ торжественнэ зэхэхэ АР-м и Къэралыгъо филармоние тыгъуасэ шыкIуагъ. Ащ хэлэжыагъэх Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакIуцынэ Аслъан, IэкIыб къэралыгъохэм ыкIи Урысыем исубъект зэфэшхьафхэм къарыкIыгъэ лыкIо купхэр, илъэс зэкIэлъыкIохэм апшъэрэ еджапIэр къэзыухыгъэхэр, нэмыкIхэри.

Торжественнэ Iофтхьабзэр республикэм ипашэ къызэ-Iуихызэ, университетым имэфэкI мафэ пае Урысые Федерацием и Президентэу Дмитрий Медведевыр къазыщы-фэгущIорэ телеграммэу къыгъэхьыгъэм къеджагъ. Нэужым ежъ ышхьэкIэ къызэрэ-угъойгъэхэм къафэгущIуагъ.

— Адыгеим иапэрэ апшъэрэ еджапIэ июбилееу хигъэунэфыкIырэм зерищэлIэгъэ пстэуми шIуфэс шъосэхы, — къыIуагъ ТхьакIуцынэ Аслъан. — Тиреспубликэ непэ къеблэгъэгъэ хьакIэхэм мэфэкI мафэр адэгдогъынэу амал зэрэтиIэр лъэшэу сигуапэ. Джырэ уахътэ университетым IофщызышIэрэ IкIэлэгъаджэхэм ыкIи щеджэрэ студентхэм адакIоу, илъэс зэкIэлъыкIохэм ащ къычIитIупщыгъэ цIыф шъэ пчъагъэ неперэ зэхэхэм къекIолагъ. МэфэкIыр хэзыгъэунэфыкIыхэрэм сэри зэу сашыш ыкIи ащ сырэгущо. Мы апшъэрэ еджапIэм иколлектив непэ зэгурьIоу, IофшIэным творческэ екIолакIэхэр къыфигъотыхэзэ мэлажъэ, республикэм иэкономикэ хэхьоныгъэ-

хэр ышIынхэм илахьышIу къыхелхьэ, къэралыгъохэм ыкIи цIыф лъэпкъ зэфэшхьафхэм язэпхыныгъэ гъэпытэгъэным ыналэ тырегъэты. IкIэлэгъаджэхэм, студентхэм гъэсэн-гъэм ылъэныкъокIэ къагъэхъазырырэ проектхэр къэралыгъом, республикэм апашъхэ щыт пшъэрылгъхэр гъэцкIэгъэнхэм фэIорышIэх. Тапэки IофшIэным ащ фэдэ екIолакIэ фыриIэу, ышIагъэм къыщымыуцоу университетыр ыпэкIэ зэрэлъыкIотэщтым сицыхъэ тель.

УФ-м и Премьер-министрэу Владимир Путиным къызэрэхигъэщэу, IкIэлэгъэджэ сэнэхъатыр къыхэзыхыгъэм мафэ къэс исэнэхъат, шIэныгъэу IэкIэлъхэм ахигъэхъоныр, Iофыгъоу къэуцухэрэ псынIкIэу зэшIуихыхэ ылъэIыныр ары ипшъэрылгъ шхьаIэр. Адыгэ къэралыгъо университетым IофщызышIэрэ профессорскэ-IкIэлэгъэджэ коллективым профессионализмэгъэхъоу хэлъыр къыдэплъытэмэ, Урысыем и Къыблэ иапшъэрэ еджапIэ анахь дэгъухэм ясатыр ар сыдигъуи пытэу зэрэхэтыщтым

уицыхъэ тебгъэлъы хъушт. Ныбджэгъу лъапIэхэр, университетым имэфэкI мафэ фэшI джыри зэ сыгу къыздэлэу сышъуфэгущIо, шъуигъэхъагъэхэм къащымыкIэу, ыпэкIэ ренэу шъулъыкIотэнэу шъуфэсэлэ.

АР-м и Президент иунашъокIэ «АР-м инароднэ сурэтышI» зыфиIорэ щытхъуцIэр къызыфагъэшъошэгъэ сурэтышI цIэрыIоу Михаил Шемякиным нэужым сценэм къыдащэгъэ ыкIи ащ иIофшIагъэкIэ къылэжыгъэр республикэм ипашэ ритыжыгъ.

Апшъэрэ еджапIэм июбилей къекIолIэгъэ пстэуми зэрафэрээр къыхигъэщыгъ нэужым АКЪУ-м иректорэу гущылэ зыштэгъэ Хъунэгэ Рэщыдэ, ти Президентэу сыд фэдэрэ лъэныкъокIи IэпыIэгъу къафэхъурэм «тхъауегъэпсэу» къыриIуагъ.

Илъэс 70-м къыкIоцI апшъэрэ еджапIэм къыкIугъэ тарихъ гъогур къызыIотыкIырэ кинофильмэм къызэрэугъоигъэхэр еплъыгъэх. Республикэм итворческэ коллективхэм концерт къатыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтыр тезыхыгъэр А. Гусев.

Президентым изэлукIэгъухэр

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакIуцынэ Аслъан цIыфхэр зыгъэгумэкIырэ IофыгъохэмкIэ зызыфагъэзэрэ гъэIорышIагъу УФ-м и Президент и Администрации дэжъ щылэм ипашэ игуадзэу Вячеслав Якушевым тыгъуасэ IофшIэгъу зэлукIэгъу дыриIагъ. Iофтхьабзэм хэлэжыагъ федеральнэ инспектор шхьаIэу ЛыIужъу Адам.

УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевым иобщественнэ приемнэхэр джырэ лъэхъан регионхэм ащагъэпсых. Мы лъэныкъомкIэ Адыгеим зэшIуихыгъэм, Iофхэр зэрэлъыкIуатэхэрэм бгъуитIур атегушIагъ.

ТхьакIуцынэ Аслъан къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, общественнэ приемнэм изтэгъэпсыхъан ылъэныкъокIэ Iофыгъоу щылэхэр зэкIэри Адыгеим зэшIуихыгъэх пIоми ухэукъоштэп. Илъэсым ыкIэм нэс IофшIэхэр субъектхэм ащауыхъу агъэнэфагъэмэ, шэкIогъум ипэублэ ехъулIэу республикэм къытефэрэр зэкIэри зэрэзэшIуихыщтыр АР-м и Президент теубытагъэ хэлъэу къыIуагъ.

УФ-м и Президент иобщественнэ приемнэ икызыIухын епхыгъэу Адыгеим ыгъэцкIагъэм В.Якушевым осэшхо къыфишIыгъ, республикэм ипашэхэм пшъэрылгъу апашъхэ щытыгъэхэр охъгэ IкIэным къыкIоцI зэрэзэшIуахыгъэм пае зэрафэрээр къыхигъэщыгъ.

НэмыкI субъектхэм ялтытыгъэмэ, общественнэ приемнэм икызыIухын епхыгъэ Iофыгъохэр республикэм дэгъу дэдэу зэригъэцкIагъэхэр ЛыIужъу Адамы къыхигъэщыгъ. ЦIыфхэр зыгъэгумэкIырэ упчIэхэу общественнэ приемнэм къырахьылIэхэрэр зэкIэри зэхэфыгъэ зэрэхъуштхэр, ахэр УФ-м и Президент и Администрация зэрэлъагъэлэсыштхэр ыкIи пшIорыгъэхэр апэрэ приемыр тыгъэгъазэм и 12-м ехъулIэу АР-м и Президент зэрэзехищэщтыр ащ къыIуагъ.

Адыгэ къэралыгъо университетым ыныбжъ илъэс 70-рэ зэрэхъурэм ипэгъокIэу дунаим щызэлъашIэрэ сурэтышIэу Михаил Шемякиным (Къэрдэным) иэкспозиции КъокIыпIэм щыпсэурэ лъэпкъхэм яискусствэ и Къэралыгъо музей и Темыр-Кавказ къутамэ къыщызэлъахыгъ. Ащ фэгъэхьыгъэ торжественнэ зэхэхэу тыгъуасэ щыIагъэм хэлэжыагъ АР-м и Президентэу ТхьакIуцынэ Аслъан.

Итарихъ чIыгу апэрэу къэкIогъэ сурэтышIым шIуфэс гущылэхэмкIэ республикэм ипашэ зыфигъэзагъ.

— Непэрэ мафэр мэхъанэшхо зилэ хъугъэ-шIагъэхэм зэу ащыщ хъугъэ, — къыIуагъ ТхьакIуцынэ Аслъан. — СурэтышI цIэрыIоу тилъэпкъ къыхэкIыгъэм иIофшIагъэхэм тиди осэшхо ащыфашIы, ащ зэчыеу хэлъым тэри тырэгущо. Культурнэ проектэу М.Шемякиным ыгъэхъазырхэр дунэе шапхъэхэм адештэх. «Тхъауегъэпсэу» тиреспубликэ укызырэблэгъагъэмкIэ, тапэки, тизэпхыныгъэ дгъэпытэ-зэ, Iоф зэдэтшIэщт, Адыгеим укыаIомэ, сыдигъуи тигопэщт.

Зэхэхэм къышIугущыIагъ ыкIи рэзэныгъэ гущылэхэр сурэтышIым пигъохыгъэх Адыгэ къэралыгъо университетым иректорэу Хъунэгэ Рэщыдэ.

— Лъэшэу сигуапэу Адыгеим сыкъэкIуагъ, силъэпкъэгъухэр къызэрэспэгъокIыгъэхэм сиргъэгущагъ, ар егъаши сыгу илгышт, — къыIуагъ М.Шемякиным. — Адыгэ лъэпкъым сыкъызэрэхэкIыгъэр сыдигъуи зыщызгъэгъушIэрэп, ар нэмыкI цIыф лъэпкъхэм алысэгъэлэсы. Дунэе культурэм хэхьоныгъэхэр ышIынхэм зилахьышIу хэзылхъагъэу Кавказым къыщыхъугъэ цIыфыбэ щыл, ахэм ягъэхъагъэхэм уарыгушхон пае. СиIофшIагъэхэр зышIогъэ-шIэгъонхэу, ахэм уасэ афэзышIэу зэхэхэм къекIолагъэхэм зэкIэми сызэрафэрээр яIомэ сшIоигъу.

ТхьакIуцынэ Аслъанр Михаил Шемякинымрэ зыхэлэжыгъэхэ пресс-конференции нэужым щылагъ. Журналистхэм къатыгъэ упчIэхэм сурэтышIым игуапэу джэуапхэр къаритыжыгъэх.

Мы мэфэ дэдэм сурэтышI цIэрыIоу М.Шемякинымрэ ишхьэгъусэрэ АР-м и Президент Правительствэм и Унэ ригъэблагъэхэ, гущылэгъу афэхъугъ.

Непэ Адыгеим исоциальнэ-экономикэ щыIакIэ зыфэдэм, гъэхъагъэу иIэхэм ТхьакIуцынэ Аслъан IкIэлэу къащыцугъ. Республикэр зэрыгушхорэ быракъыр, гимныр, гербыр тилэхэ зэрэхъугъэр, лъэпкъ зэфэшхьафхэу тичIыгу щыпсэухэрэм зэгурьIоныгъэ, ныбджэгъуныгъэ азыфагу илъэу зэрэздэпсэухэрэр къыIуагъ. Адыгэ лъэпкъым къыхэкIыгъэу, дунаим щызэлъашIэгъэ цIыфхэм М.Шемякиным зэу зэращыщыр, республикэм щыпсэухэрэм ащ осэшхо, шхьэкIэфэныгъэ зэрэфашIырэр Президентым къыхигъэщыгъэх.

Адыгеим ис сурэтышIхэу, зилэпэлэсэныгъэ хэзыгъахэу зышIоигъохэм адэлэжъэным, ахэм яIофшIагъэхэр Европэм, дунаим икыгъэлэжъоIлэ чIыплэ анахь инхэм къащызэлъахыным зэрэфэхъазырыр М.Шемякиным къыIуагъ, предложение гъэнэфагъэхэри къыхыгъэх.

(Тикорр.).

«Іэнэ хъурае» шылагъ

Чъэпыогъум и 7-м Адыгъ къэралыгъо университетым инаучнэ библиотекэ зычІэт унэм «Іэнэ хъураеу» «Университетхэмрэ культурэхэм язэгурылонгъэрэ» зыфиІорэр шыкІуагъ.

Ащ иІофшІэн хэлэжыагъэх Адыгъ къэралыгъо университетым иректорэу Хъунэго Рэщыдэ, Адыгъ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм гъэсэнэгъэмкІэ, наукэмкІэ ыкІи ныбжыкІэ ІофхэмкІэ икомитет итхьаматэу УдыкІэко Юрэ, Къэралыгъо Советым икомитет ипашэу Евгений Саловыр, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым иректорэу Блэгъожъ Хъазрэт, Адыгъ къэралыгъо университетыр илъэс 70-рэ зэрэхъурэм пае кыфэгъушІонхэу ІэклЫб къэралхэм кыарыкІыгъэхэу гъэсэнэгъэмкІэ Сербием и Академие

игенеральнэ секретарэу Данило Маркович, ТыркуемкІэ Анталием иуниверситет иректорэу Исрафил Кюртджепхе, ащ ипроректорэу Айдын Оздэмыр, Иорданием гъэсэнэгъэмкІэ исенаторэу Мохамад Хайер Мамсыр, Францием ихудожникхэм я Союз иправление ипрезидиум хэтэу Жак-Люк Тюрлюк ыкІи нэмыкІхэр. Дин ыкІи культурэ зэфэшъхьафхэм яллыкІохэр зычІэс апшъэрэ еджапІэхэм ахэр зэгурылонхэмкІэ Іофэу ашІэрэр Іофтхьабзэм хэлажъэхэрэм кыралотыкыгъ, гупшысэ гъэшІэгъонхэмкІэ зэхъожыгъэх.

СИХЪУ Гошнагъу.

Дзэ къулыкъум фэгъэхьыгъагъ

Адыгъ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэклЫб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырІэ зэхьыгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жьыгъэм иамалхэмкІэ и Комитет кІэщакІо зыфэхъугъэ «Іэнэ хъурае» тыгуасэ республикэ гъэзетхэм яредакция зычІэт унэм шыкІуагъ. Ар бжыхъэ дзэ хэщыным фэгъэхьыгъагъ.

Ащ иІофшІэн хэлэжыагъэх Адыгъ Республикэм идзэ комиссарэу Александр Аверинь, контракт шыкІэм тет дзэ къулыкъум пае цыфхэм якъы-хэщын ыкІи ягъэхъазырын комиссариатым иотдел ипашэ иІэнатІэ зыгъэцкІэрэ Сергей Праздниковыр, дзэ-врачебнэ комиссием итхьаматэу Валерий Боцман, цыфхэм Іоф адэшІэгъэнымкІэ отделым иІэшъхэтетэу Дмитрий Садовниковыр, республикэм и СМІ-хэм яллыкІохэр.

Ахэм журналистхэм яупчІэхэм джэуапхэр кыратыжыгъэх.

Мы лъэхъаным къулыкъу ашІэнэу зытефэхэрэр Урысыем зэхъокыныгъэшхохэр зыщыкІогъэ уахътэм ыкІи ащ ыуж илъэс заулэу кыкІэлъыкІуагъэм къэ-

хъугъэ ныбжыкІэхэр арых. Ахэм япчъагъэ, адрэ илъэсхэм ялтыпгъэмэ, нахъ макІ. Арышъ, ащ епхыгъэу кыныгъо гъэнэ-фагъэхэр шыІэх. Арэу щытми, Урысыем иадрэ чІыпІэхэм ялтытыгъэмэ, икъу фэдизэу кыхашынхэ алъэкІы, ныбжыкІэхэм япсауныгъэ изытети адрэ субъектхэм ягъэпшагъэмэ, нахъ уигъэрэзэнэу щыт.

Къырагъэблэгъагъэхэм анахъэу аратыгъэ упчІэхэм ащыщых анахъыбэу ныбжыкІэхэм къязуырэ узхэр зыфэдэхэр, фэгъэкІотэныгъэу шыІэхэр, ныхэм я Комитет Іоф зэрэдашІэрэр, дзэ къулыкъум ихьын иуахътэ зы илъэс зашІыгъэм кышсегъэжыагъэу Іофыр нахъышІу хъугъэмэ ыкІи нэмыкІхэр.

(Тикорр.).

АПК-м ихэхъоныгъэхэр

Инновационнэ еклІоІакІэхэр умыгъэфедэхэу джырэ лъэхъаным Урысыем имэкъумэщ хызмэт ихэхъоныгъэхэр ебгъэшІынхэр ІэшІэхэп. Ылэжыын чІыгубэ зилэ къэралыгъом ипродовольственнэ щынэгъончъагъэ епхыгъэ Іофыгъохэр зэшІуиыхыныр ипшъэрылшъхьаІ. Мэкъумэщ продукцием ыкІи гъомылапхъэхэм якъыдэгъэкІын ылъэныкъокІэ хэхъоныгъэхэр ышІынхэ амал зилэ къэралыгъохэм Урысыер ащыщ.

Агропромышленнэ комплексым инновационнэ еклІоІакІэхэр кыфэгъотыгъэнхэм пае кІэу ащ кыыхъагъэхэр мониторинг шыгъэнхэр, инфраструктурэм хэхъоныгъэхэр егъэшІыгъэныр, научнэ-техническэ зэфэхьысыжъэу шыІэхэм якъэбар предприятиехэм алъыгъэлэсыгъэныр мэхъанэшхо зилэ лъэныкъохэм ащыщ. Мыщ джъым ІэпыІэгъушІу хъун ылъэ-кІышт информацийоннэ-упчІэ-жъэгъу къулыкъур.

В.М. Баутиным итхыльэу «Инновационная деятельность в сельскохозяйственном консультировании региона» зыфиІорэм региональнэ АПК-м хэхъоныгъэхэр егъэшІыгъэнхэм еклІоІакІэу кыфигъотыхэрэр кыщыреІотыкІых. Мы тхыльыр мэкъумэщ хызмэтым ипретприятиехэм япашэхэм ыкІи яспецалистхэм, апшъэрэ аграрнэ еджапІэхэм ачІэс аспирантхэмрэ студентхэмрэ кызыфагъэфедэн алъэкІышт.

Джащ фэдэу «АПК отраслым иэкономикэ» (И.А.Минакова), «Мэкъумэщ хызмэтым иэкономикэ» (В.В. Кузнецова) кыдагъэкІыгъэ тхыльхэр агропромышленнэ комплексым щылажъэхэрэм, апшъэрэ еджапІэхэм ачІэсхэм, экономикэ предметымкІэ Іоф зышІэрэ кІэлэгъаджэхэм, нэмыкІхэм агъэфедэн алъэкІышт.

Х.М. Николаевам истатьяу «Стратегический резерв России — инновация сельских территорий» зыфиІорэм мэкъумэщ регионхэм хэхъоныгъэхэр ягъэшІыгъэнхэмкІэ гумэкІыгъоу апашъхъэ кыиуцохэрэр, ахэр зэшІохыгъэнхэмкІэ хэкІыпІэу шыІэхэр, ащкІэ наукэмрэ гъэсэнэгъэмрэ яшІуагъэу къэклон ылъэкІыштыр кыщыреІотыкІы.

Мыщ фэгъэхьыгъэ игъэкІотыгъэ статьяхэм, тхыльхэм нэлуасэ зафэзышІы зышІоигъохэр АР-м и Лъэпкъ библиотекэ мэкъумэщ литературэмкІэ иотдел зыкыфагъэзэн алъэкІышт.

ІЭШЪЫНЭ Марыет.

АР-м и Лъэпкъ библиотекэ иотдел ибиблиограф.

Щытхъур къэзылэжыгъэ цыф

Непэ зигугъу къэсшІымэ сшІоигъо Хъамырзэ Мерэм къалэу Мыекъуапэ кыщыхъугъэ ыкІи щеджагъ. Гурыт еджапІэр кызыеухым, Адыгъ къэралыгъо университетым филологиемкІэ ифакультет чІэхъагъ. Апшъэрэ еджапІэр кыуухызэ, Мерэм унагъо ихъагъ, ипшъэшъэжыеу Заремэ къэхъугъ. А илъэсхэм кІэлэцІыкІу ІыгыпІэу N 37-м логопедэу Іоф шишІэнэу Іухъагъ, ащ Іутызэ, Москва дэт къэралыгъо кІэлэгъэджэ институтыр заочнэу кыуухыжыгъ.

1988-рэ илъэсым шІэныгъэхэм защыхагъэхэр интитутым методистэу Іухъагъ, ІофшІэпІыгъур илъэс пчъагъэхэм ззидхыгъ. КІэлэгъэджэ сэнэхъатыр кыыхихынымкІэ Мерэм щысэ зытырихын иІагъ. Янэ-ятэхэр мы сэнэхъат шІагъом рылэжыагъэх. Ятэу ЦуукІ Налбий республикэм шызэлъашІэрэ цыф, тарихъ шІэныгъэхэмкІэ кандидат, профессор. Обществоннэ организациеу «Мамырныгъэм и Лигэ» ипрезидент, тхыль пчъагъэ кыдидгъэкІыгъ.

Мерэм ятэ игъусэу «Из истории просвещения и образования адыгов» зыфиІорэ тхыльыр кыдагъэкІыгъ. Янэу Тосе сыд фэдэрэ лъэныкъокІи ишъхъэгъусэ ыуж зыкыыригъэнэнэу фэягъэп. КІэлэгъаджэхэм ящыкІэгъэ ІэпыІэгъу тхыльхэр афызэхигъэууагъэх.

Илъэс пчъагъэ хъугъэу исэнэхъат фэшъыпкъэу, янэ-ятэхэр кымыгъэуыкІыгъэхэу Мерэм Іоф ешІэ. КІэлэгъаджэхэр аттестацие зышІырэ комиссием бэшІагъэу хэт. УзегупшысэкІэ, сабий цыкІухэу зыбзэкІэ шыкІагъэ зилэхэм Іоф адэшІэныр ІэшІэхэп, ау ахэм ишІуагъэ аригъэкІыным, ІэпыІэгъу афэхъуным мы бзыльфыгъэ шІагъор сыдигъуи ыуж ит.

ИлъэсипшІым къехъугъэу кабинетым кыдычІэс иІофшІэгъоу Светлана Должиковам къело: «Мерэм цыф шІагъу, зафэ, ыгу тыгъэу мэлажэ, цыфыгъэшхо хэлъ». Мерэмрэ ишъхъэгъусэу Руслъанрэ сабий дахэхэр зэдапугъэх. Заремэ еджэныр кыуухыгъэу Іоф ешІэ, Тимур къулыкъум кІонэу зегъэхъазыры, Нурбий — студент.

Ежъ кыыхалхъэгъэ адыгагъэр, шъхъэкІэфэныгъэр исабийхэм ягъогогъу хъуным дэлажъэзэ Мерэм мэлсэу. Цыф рэхъатэу, Іэдэб хэлъэу, нахыжъхэм шъхъэклафэ афишІэу, дахэу мэлсэу.

КІэлэгъаджэм и Мафэу тикъэралыгъо бэмышІэу шыхагъэунэфыкІыгъэм пае Мерэми, янэ-ятэхэми, игупсэхэми сафэгъушІо сшІоигъу. Псауныгъэ пыгъэ ялэу, хъарыр къабэкІэу шыІэнхэу сафэлъало.

ШОРЭ Марзет.

Сурэтым итыр: Хъамырзэ Мерэм.

Тын лъапІэхэр аритыжыгъэх

Мы мафэхэм Адыгъ къэралыгъо университетым июбилей — кызызІуахыгъэр илъэс 70-рэ зэрэхъурэр хагъэунэфыкІы. Ащ епхыгъэ Іофыгъо шъхъаІэхэр чъэпыогъу мазэм имафэхэм атефагъэх. МэфэкІыр кызыщыщыттым шылагъэх модэшхом епхыгъэ международнэ конкурсэу «ЭТНО-ЭРАТО» зыфиІорэр, студентхэмрэ кІэлэгъаджэхэмрэ кыушъхъэу Фышт дэкІоегъагъэх, Урысыем и Къыблэ шъольыр ит университетхэр къэкІухъэгъэнхэм епхыгъэ автопробег зэхашъагъ.

Чъэпыогъум и 6-м университетым иактовэ зал кІэлэгъэджэ ыкІи университетым иІофышІэ нэбгыри 119-м тын

лъапІэхэр шаратыжыгъэх. Адыгъ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ыцІэкІэ Парламентым и Тхьаматэу Анатолий Ивановым Къэралыгъо Советым — Хасэм и щытхъу тхыльхэр университетым ипрофессорхэу Хъ. З. Бэгъырэкъом, В. Г. Питеевым, А. Къ. ЦуукІым ыкІи доцентэу В. М. Макеевым, Парламентыр зерафэразэр кызыІотыкІырэ писъмэхэр доцентэу М. А. ХъакІэмызым ыкІи З. Къ. Беданэкъом, кІэлэгъэджэ шъхъаІэу С. Р. Пэнэшъум, джащ фэдэу университетым кадрэхэмкІэ и ГъэІорышІапІэ ипашэу Г. Н. Ерошинам аритыжыгъ.

ТИПЧЫХЪЭЗЭХАХЪЭХЭР

КІэдэкІойхэр тшІогъэшІэгъоных

Къыблэ шъольырым щызэлъашІэх КІэдэкІойхэу Фатимэрэ Артуррэ. КъэрэцІэ-Щэрджэсым ахэр иартист-тых, театрализованнэ къэшІынхэу къагъэлъагъохэрэр комедием, пІуныгъэм, бзэм изэгъэшІэн афэгъэхьыгъэх.

Адыгъ Республикэм и Къэралыгъо Академическэ къэшъокІо ансамблэу «Налмэсым» и Унэ шыкІогъэ пчыхъэзэхъэм КІэдэкІойхэу Фатимэрэ Артуррэ комедийнэ жанрэм зэрэфэгъэсагъэхэр дэгъоу кышагъэлъэгъуагъ. Цыф зэфыщытыкІэхэм, милицием, прокуратурэм якъулыкъушІэхэм, медицинэм Іоф шызышІэрэмэ, ны-тыхэмрэ кІэлэгъаджэхэмрэ язэфыщытыкІэхэм, нэмыкІхэми афэгъэхьыгъэ къэшІынхэм уагъэгупшысэ, зэфэхьысыжъ куухэр уагъэшІых. Адыгабзэмрэ урысыбзэмрэ язэгъэшІэн нахышІоу упылъын зэрэплъэкІыштри едзыгъомэ къахэщых.

Пчыхъэзэхъахэр артисткэу АфэшІэгъо Файнэ зерищэзэ, артистхэм яхыпІэгъэ къэбар кІэкІхэр ІупкІэу кыІотагъэх. КъэшъокІо купэу «Гуфитыр» концертм хэлэжыагъ. Эльдарэ Ай-дэмыррэ Дзыбэ Мыхъамэтрэ адыгабзэкІи урысыбзэкІи орэд-хэр къаІуагъэх. Дзыбэ Мыхъамэт иконцертхэр шэкІогъум и 17 — 18-м Мыекъуапэ шыкІоштых. Артистым ипчыхъэзэхъэмэ зызэрафигъэхъазырырэм искусствэр зикІасэхэр АфэшІэгъо Файнэ циггъэгъозагъэх.

СИХЪУ Гошнагу,
«Адыгэ макъм
ижурналист».

Сыдрэ Иофыклэри
пхырыщыгуай,
ащ кыпэуцу-
жын икъун кы-

кьоклы. Етлани Иофыклэм ехы-
лагъуу опытыщымылэ зыхьуклэ,
ащ изэшлохын нахь кыныжъ
мэху. Етлани Иофыклэм ехы-
лагъуу опытыщымылэ зыхьуклэ,
ащ изэшлохын нахь кыныжъ
мэху. Ащ фэдагъ, ильэс 20-клэ узэклэ-
лэбэжымэ, урыс клэлэеджакло-
хэр зыщынахьбэ еджаплэхэм
адыгэ классхэр кьащызэлугъу
зырагъажэм. Иофыклэм икье-
жаплэ щытыгъэх клэлэгъэджэ
хъупхэхэр. Мыекъуапэклэ анахь
зыцлэ ралоштыгъэхэр Цуекъо
Къэралхъан, Хьокло Марыет, Чэ-
ужь Жан, Инэмклэ Хьатх Сулиет
ыкли нэмыклэхэр.

рэхэр хигъэдэуагъэх, театрэр
классым кьэкъуагъэм фэдэу
клэлэеджаклохэм кьащыхьугъ.
Арышъ, ныбжыкълэхэм агу
зэрэрихьыштым, зэрэшлогъэ-
шлэгъоныштым тетэу урокхэр
зэхэпшэнхэ фае. Сэ ськлэлэ-
егъаджэшъ, мыр шьутхы, мыр
шьушлэ олоклэ, урокыр непэ зэ-
хэпшэн плэкълыштыт. Клэлэ-
еджаклохэм еклопаклэ афыуи-
лэн фае. Ау адыгабзэр нэмыклэ
лэпкхэм ябгъэшлэн плэкълы-
штыт, адыгэ клэлэцлыкълэхэм
зэгъэшлэгъуае кьащэху зэра-
лорэр тэрэзэп. Урокыр ашлогъ-
эшлэгъон зыхьуклэ, жьы кьа-
мышцэу клэлэхэр кыодэлугъ. Ау
ар гъэшлэгъоны пшлынм пае
бэмэ уаджэн, зыбгъэхъаырын
фае. Клэлэгъаджэмклэ кьин, ау
лоф пшлэнэу уфаемэ, ащ тетэу
урокур зэхэпшэмэ нахьышлэ.

— Егъэджэи Иофым
непэ анахь чыплэ кьин-
нэу хэтыр сыда?

— Урокымклэ анахь кьиныр
буквэ зэхэлхэр ябгъэшлэныр
ары. Адыгэ клэлэцлыкълэхэмклэ

еджаплэм кьызыкълэмыклогъэрэр.
Ау сэ сыд ахьщэ кьысатыклэн
нэмыклэ чыплэ ськлогъыштыт.
Сиофшлэн ащ тетэу спсэ хэлъ
хьугъэ. Ар клэлэеджаклохэм
кьызэрагурылорэр сигуапэ, — ело
клэлэгъаджэм.

Ахэм язакъоп, Сулиет зыхэт
коллективым уасэ шыфашы, ад-
министрациеми клэлэгъаджэм
иофшлэ ельэгъу. Ащ ишыкьат
Сулиет Адыгэ Республикэм гъэ-
сэныгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ и
Министерствэ щытху тхылъу
ыкли дипломэу кьыритыгъэхэр,
«Урысые Федерацием общэ гъэ-
сэныгъэмклэ илофшлэ гъэ-
шлугъ» зыфиорэ тамыгъэу кьы-
фагъэшшоагъэри.

Сулиет цыф шъаб, нэутхэу
пчэгум кьинухэрэм афэдэп.
Илоф хэшлыкълэ фырилэу рэхъатэу
зыгъэцкларэ цыф. Ау лэпкыым
хэхьухэрэ мыхьомышлэхэм
бзылфыгъэм ыгу шлэху кьагъэ-
бырсыры. Ныр ильфыгъэхэм зэ-
рафэгумэклэрэм фэдэу ныбжы-
клэ пстэуми афэгумэклэ.

— Пшлэш хьуштыми сшлэ-
рэн, ау Тхьэм селъэлэ хьумэ, ти-
лэпкь кьыухьумэнэу, тиныбжы-

Адыгабзэм

У
а
с
э

А лъэхъаным лэпкьзэхашлэм
лэшэу зыкьилэтыгъагъ, лэп-
кьыр нахьышлэм зэрэфэкло-
штымклэ шлэшхъуныгъэ щы-
лагъ. Етлани Иофыклэмклэ мэхъанэшхо илагъ клэлэгъаджэм,
шхъэкълэфэу фашырэм, ащ
шлэныгъэу лэклэлым, коллекти-
вым зэрэщалыгъэрэм. Сыда плө-
мэ зэрагъашлэми хьунэу, зэра-
мыгъашлэми иягъэ кьэмыкло-
нэу алыгъэрэ адыгабзэм кьуачлэ
ептын фэягъэ.

Инэм дэт гурыт еджаплэу
N 17-м икълэгъаджэу Хьатх
Сулиет а Иофыклэм ипчэгу итыгъ.
Ащ ишлэныгъэ, ихъупхьагъэ
яшлугъэклэ еджаплэм а Иофыр
щызэкълэблагъ.

Цыфхэр щылэх ежъ теплъ-
хэрэм нэмыклэу пшэрылх-
хэр кьызыфигупшысыжъуу,
ууплэкълужьын имыщыклагъэу
ахэр ыгъэцакълэху. Сулиет ахэм
ащыш. Ильэс 32-у Иоф зишлэ-
рэм кьыхэкълэгъэп ушхьагъу
кыгъотэу урок ымытэу ядэжъ
клогъэу. Егъашлэм кьытефэрэм
нахьыбэ ымышлэагъэмэ, кьыщи-
гъэклагъэп. Ащ фэдэ зырызхэр
тиобществэ хэтых, ахэр арых
адрэ кьызытенэхэрэм ялофи
лэызыгъэкълугъэрэр.

Сулиет илофшлэн ыгу рехьы
плөмэ, икьоу кьэлугъэ хьурэн.
Ар ежъ шыщ хьугъэу ащклэ
щыл. Иофшлэныр кьин кьэзы-
шлырэр адыги, урыси, кореици,
урыми зэхэсэу зэрэригъаджэхэ-
рэр ары. Ау уфаемэ, уиофшлэн
уфэблэмэ, дэгъоу зэрэбгъэцэ-
клэштым ишыкьат Сулиет илоф-
шлэклэ. Инэм гурыт еджаплэу
N 17-р колхоз лэныкьом гъэ-
загъэу, адыгэхэр нахьыбэу зы-
щысэурэ чыплэ. Ащ адыгэ клэ-
лэеджакло цэхьу имысэу клас-

схэр илэхэуи кьыхэкълэгъ. Ары
клэлэгъаджэм илофшлэн зыщы-
ригъэжъэгъагъэр. Ау, ильэсибл
горэклэ узэклэбэжымэ, клас-
схэр зэхатэкъожьыгъэх, сыхьат-
хэр нахь маклэ хьугъэх. Ащ ыуж
Сулиет гурыт еджаплэу N 25-м
клогъыгъэ.

— А лъэхъаным а еджаплэм
цыф лугъэу, цыф гъэшлэгъонэу
Мальков Анатолий Ивановичыр
директорэу илагъ. Сыдрэ Иофи
хэшлыкълэ фырилэу дэгъоу зэшлу-
хыштыгъ. Ильэс 30-рэ ар ди-
ректорыгъ. Лэбэкъоу ышлырэ
пэпчэ клэлэгъаджэи, клэлэеджа-
клуи цигъэгъуазэщтыгъ, яупчлы-
жыштыгъ, — кьелугъэ Сулиет.

Директорым клэлэгъаджэр
ыштагъ, ау ильэсэр кьырыллы-
нэу кьырилуагъ. Краснодар пэ-
блэгъабзэу щыс поселкэу урыс-
хэр нахьыбэу зыщыпсэхэрэм,
цыфхэм ящылэклэ-псэуклэ адыга-
бзэм зыщемыпхыгъэм Сулиет
кьыщигъэлэгъон фэягъэ адыга-
бзэр ныбжыкълэхэм зэрящыкла-
гъэр, ар зэрагъэшлэн зэрэфаери,
языгъэшлэн зэрэщылэри. Ащ те-
тэуи хьугъэ. Яльэлэи, кабинет
кьаихыгъ, ар дэгъоу зэтыригъэ-
псыхьагъ.

Икълэгъэ ильэсэу адыгабзэм и
Ильэсэу кьуагъэм Адыгэ Респуб-
ликэмклэ адыгабзэмрэ литерату-
рэмрэклэ анахь кабинет дэгъоу
ар алытагъ. Ежъ Сулиет адыга-
бзэмрэ литературэмрэклэ Адыгэ
Республикэм ианыхь клэлэгъэ-

джэ дэгъу хьугъэ. Клэлэгъа-
джэм ыгъэпсыгъэ музей адыгэ
лэпкыым икультурэ ыкли ищы-
лэклэ-псэуклэ кьэзыгъэлэгъорэ
музей цыкълухэм республикэм-
клэ анахь дэгъоу кьыхахыгъ.

— Адыгэм гъогу кьин кьы-
кълугъ, — кьелугъэ клэлэгъа-
джэм. — Адыгэ лэпкыым ылэ-
жыгъэ шэн-хабзэм фэдэ илэу
лэпкь шылэп. А зэпстэуми бзэр
ары лэапсэу ялэр. Адэ сыда ар
зыкълэзтымыгъэшлэн фаер?

Шьыпкьэ, лэпкьэ зэфэ-
шъхьафхэр зыщеджэрэ клас-
сэу нэбгырэ 20 — 30 зэрысым
адыгабзэр щябгъэшлэныр псын-
клагъоп. Классым уихъэу мыр
пкыгъуацл, мыр пчэгъацл оло-
клэ клэлэхэр кыодэлугъштыт.
Предметыр шлу ябгъэлэгъуным
пае урокым удэлэжъэн фае, бэ
епхьыллэнэу шытыр. Ащклэ непэ
яшлугъэ кьысэкълэ технология-
клэху дгъэфедэхэрэм. Адыгэ те-
левидением ськьэкълэшъ, про-
извешениеу тклухэрэм атехыгъэ
псэсэхэр тырэкъэгъатхэ. Ащ фэ-
дэу Клэрэщэ Тембот иповестэу
«Шапсыгъэ пшъашьэр» зызэтэ-
гъэшлэ нэуж псэсэм клэлэхэр ез-
гъэшлэныгъэх. Ащ ыпэклэ зэхэт-
фыгъэ повестым авторыр ащ те-
тэу зыкледжагъэр, Гулэз кьыры-
кьуагъэр, Болэтыкьопшыр зыфэ-
дагъэр, Адыгэ Хасэм мэхъанэу
илагъэр. Псэсэм зеплбыхэм, ге-
ройхэм яобразхэр атефэхэмэ
кьаьуагъ, шхъадж ишлэшл ад-

ар псынклэп, мыадыгэхэмклэ
кьин дэд. Падежхэр дэгъоу кьа-
гурэлэх, род зэрэтимылэр агъэ-
шлагъо. Урысыбзэм едгъапшэ-
зэ, ар тилэпылэгъоу адыгабзэр
ятэгъашлэ.

Мы чыплэм кьышысломэ
сшлэиугъу сиурокхэр нахь гъэ-
шлэгъон хьунхэм пае Иофэу
сшлэрэмклэ министерствэм ило-
фшлэу Ситимэ Сарэ ишлогъэ-
шхо кьызэрэсигъэкълэрэр. Сэ
сизакъоп, адыгабзэм икълэлэ-
егъаджэхэм зэкълэми ар лэпы-
лэгъу афэхьэ. Сыдрэ упчлэ си-
лэу ськьытеуагъэми (Инэм
укьикълэу Мыекъуапэ узыщы-
фаем укьэкълон плэкълэрэп)
джэуапыр хьазыр, Иофыгъом
хэкълплэу илэр ешлэ.

Адыгэ клэлэцлыкълэ нэмыклэ
имысэу классхэр зыщлэхэм,
ахэм зэрэщыригъэджагъэр ыгу
кьэкълэжы зэхьум, клэлэгъа-
джэр нэгъушлэ кьэхьугъ.

— Сшлэиугъу адыгэ клэлэхэр
шхъафэу езгъэджэнхэу. Ар
шыгъуаеп, параллельнэ клас-
схэм арыс клэлэеджаклохэр
зэхэбгъэтысхьэхэм ары нылэп,
ау ащ тетэу хьурэн.

— Клэлэгъаджэм непэ
илэжъапклэ, илофшлэклэ
уасэу илэм тынэсы.

— Шьыпкьэ, непэ клэлэгъа-
джэм илэжъапклэклэ ушылэ-
шьуштыт. Цыфыр нахь дэгъум
фэкло. Ары ныбжыкълэхэр

клэхэр мыхьомышлэгъэ Иоф хэ-
мыхъанхэу, тыбзэ клэдыплэ имы-
фэнэу селъэлэ. Мы мафэхэм Мые-
кьуапэ щеджэрэ студентхэм быр-
сыр кьахэхьухьагъэу гъэзетым
итэу седжагъэти, сыгу лэшэу
кьеуагъ, тхьамафэм кьыклоцл
сырэхъатын слэкълыгъэп. Ахэм
сиклэли, сипшъашыи ахэмытми,
Иофым сигъэгумэклэгъ, — ело
Сулиет.

Сулиет Пэнэхэс кьышыхьугъ,
Нэпсэу Айтэч иунагъо шаплугъ,
шалэжыгъ. Гуфэбэныгъэ хэлъу
непэ щымылэжъ янэ-ятэхэм бзыл-
фыгъэм ягугъу кьешы. Анахьэу
ятэ ыкли ащ кьылыхьэщтыгъэ
ипкьыгъом-лэгъухэм кьаьуагъэщты-
гъэ кьэбархэр ыгу кьэкълэжыыхь.

Сулиет пшэгъэшлэпкыым зегъом,
Пщыкълэуи хьэблэ Хьатххэм уна-
гъо ихьагъ, ахэм дэгъоу агуры-
луагъ. Ишхьэгъусэрэ ежыыррэ
клалэрэ пшъашьэрэ зэдаплугъ.
Япшъашьэу Саидэ Кубанскэ кьэ-
ралыгъо университетым лэклэб
кьэралыгъуагъэхэмклэ ифакультет
кьыухыгъ, джы аспирантурэм ше-
джэ. Яклалэу Мурат Кубанскэ аг-
рарнэ университетым июридиче-
скэ факультет кьыухыгъ. Цыфыгъэ
ахэлъэу ны-тыхэм ахэр аплугъэх.
Арышъ, Сулиет Иофшлэклэ дэгъу
кьодыеп, унэгъо дахи ышлагъ.

Клэлэгъаджэм и Мафэу блэ-
кьыгъэмклэ Сулиет тыфэгъушлэ,
псауныгъэ илэу лэшэу зыпыщэ-
гъэ Иофшлэныр джыри бэрэ ыгъэ-
цкълэнэу, икълэлэхэм адэтхьэжы-
нэу фэтэлэ.

КЪ

ОДЖЭ цыкыу
Нэчэрэзые кы-
гъэкошыным
ыпэкIэ иегъэ-

шIэрэ чIыпIэжъу зыдэщысыгъэр дэхэ дэдагъ. Мэзи, псыхуи, зэе Iошгъэ дахи илагъэх. Ащ шхъэкIэфэныгъэ шыфа-шIэу, адыгэ шэн-хэбзэ зэхэты-кIэхэр шагъэлапIэу, хъакIэу кыдахьэрэри апэу зэрашIалэу дэсыгъэхэм ащыщыгъ Хъут Хъаджхъусенрэ ишхъэгъусэу Гошэфыжырэ яунагъо.

Ахэм лъфыгъиплI яIагъ. ЗэкIэри шэзожыагъэх — Рэщыд, Славик, Алий, Арамбий. Iэдэб дахэ ахэлъэу, адыгагъэр ягунэсэу, IофшIэныр шIу алъэгъоу якIалэхэр апIугъэх, рагъэджагъэх. ПлIыми Кубанскэ мэжъумэщ институтыр илъэс зэфэшхъафхэм кыауыгъ, унэгъо дахэхэр ашIагъ, IэнэтIэ зэфэшхъафхэм аIутхэзэ кыахыгъ, зэлашIэрэ кIалэх. Тиньбджэгъоу Славик Пэнэжыкыое совхозым иагроном шхъэлагъ, идиректорыгъ, нэужым Теуцожь МТС-м идиректорзэ кыехы. Алий Тэхъутэмкыое районымкIэ совхозу «Адыгейскэм» илъэсыбэрэ шылъжагъ, джы Москва Iофщыгъ. Арамбий Теуцожь ОВД-м итхьаматэ игодзагъ, милицием иподполковникуу запасым щыI.

Мы титхыгъэ зыфэгъэхыгъэр Хъаджхъусенэкъо зэшиплIымэ анахыжыгъу Хъут Рэщыд ары. ЩыIэныгъэ гъогу дахэ ащ кыкIугъ. 1940-рэ илъэсым ичъэпыогъу мазэ и 10-м кыхъугъ. Чылэм дэт гурыт еджапIэр кызеухым, сатыушIыным итехникумэу Краснодар дэтым чIэхагъ, ащ чIащи дзэм кыулыкъу кыыщыхы-нэу Германием ашагъ. Танкистэу щытыгъ. Ащ партием шхъагъэу, комсомольскэ IофшIэнхэм ахэлъжагъэу, старшэ сержантыцIэр иIэу, щытхъоу кылэжыкыгъэр кызылIотыкIы-рэ тхылъхэр Iыгъэу чылэм кыкIожагъыгъ.

Партием и Теуцожь райком иучет хэуцонэу Тэхъутэмкыуае зэкIом, ащ лъыпытэу щытхъушхо зыпылI кIалэр ВЛКСМ-м ирайком институтуу аштагъ. Ау бэрэ шылэжэнэу хъугъэп, ишIэныгъэхэм ахигъэхъоным фэшI Краснодар дэтыгъэ кIэлэгъэджэ институтым тарихымыкIэ ифакультет чIэхэ. Мыщи дэгъоу зэрэщеджэрэм имызакъоу, общественнэ IофшIэнхэм ащыхэлажыгъ, Нэчэрэзые икIэлэпIугъэ ныбжыкIэхэм кыахэщэу мэпсэу, мзекIо, институтым ипашэхэм, зыдеджэрэ студентхэм цыхъэ кыфашиIы, факультетым ипартбюро, етIанэ институтым ипартком ичленэу хадзы.

Институтым иаужырэ курсхэм ащеджэзэ Хъут Рэщыдэ IофшIэныр ригъэжэнэу зэрэхъугъагъэми тыщегъэгъуазэ. Нэчэрэзые гурыт еджапIэм идиректорштыгъэу Джамырзэ Хысэ институтым кыкIошъ, Рэщыдэ зыкыIугъагъ, якIэлэеджакIохэм тарихыр языгъэхын кIэлэгъэджэ зэрамы-Iэр ыкIи зэрамыгъотырэр кыреIо, факультетым, етIанэ институтым ипашэхэми адэгущыIэ, илъэIуи кыфагъэцакIэ.

Ежъ бэмышIэу кыуыгъэ Нэчэрэзые гурыт еджапIэм тарихымыкIэ щыригъэджэнхэу 1966-рэ илъэсым IофшIэныр щырегъажъэ. Бэрэ пэмылэу внекласснэ ыкIи внешкольнэ IофшIэнхэмкIэ еджапIэм изэхэщакIоу агъэнафэ. 1970-рэ

ильэсым Пшыкыуыхъэблэ гурыт имыкыурэ еджапIэм идиректорэу агъаIо. Мыщ илъэсиплIэ зыщэлажэм IофшIэныбэ щызэшIуихыгъ. Пэнэжыкыое совхозым идиректорыгъэу Хъот Казбек кыыздыригъалэзэ псэолъэ зэфэшхъафхэр шаригъэшIыгъагъ, еджэпIэ классхэр зэтыраригъэгъэпсыхъэгъагъэх, ащ иматериальнэ базэ хэхъоныгъэшхохэр ригъэшIыгъагъ, дисциплинэр ыгъэпытэгъагъ, егъэджэпIуныгъэ IофхэмкIэ пэрытхэм ахэуцогъагъ.

— 1974-рэ илъэсым кыуыгъэу Шевченкэм дэтыгъэ колхозуу партием ия XXIV-рэ зэфэс ыцIэ зыхыштыгъэм ипартком исекретарэу сыхадзы, — игукъэкIыжхэм ташегъэгъуазэ Хъут Рэщыдэ, — IофшIэнымыкIэ нахэ псыхъагъэ сыхъуным иублапIэ кызыщыIэIэхъагъэр джа чIыпIэр ары.

А илъэсхэр сщыгъушхэхэрэп. Цыфхэм гуетыныгъэшхо ахэлъэу Iоф ашIэщтыгъ, чэщи мафи ялагъэп. Яакыли, яамали колхозым иэкономикэ кыэлэтыгъэным фагъэлорышIэщтыгъ. Илъэс гъэшIэгъоныгъэх ахэр. Партием ирайком иапэрэ секретарыгъэр Лыххэс Мухьдин, ренэу ар механизаторхэм, былымыхъохэм ахэтыштыгъ. Чэм пэпчэ шэ килограмм минищым ехъу кыкIахыштыгъ, тигубгъохэр гъэбэжъульэщтыгъэх, коцым — гектар тельгытэу центнер 40-м нэсэу, тыгъэгъазэм центнер 23-рэ кыарытхыжыштыгъ. КПСС-м ихэку комитет, хэку исполкомым язэ-Iэпахырэ Быракъ Плбжыкы ренэу кытфагъэшъуашэщтыгъ.

— ШукIэ сыгу кыкIыжыкы, сщыгъушхэхэрэп а лъэхъаным кыыздэлэжыагъэхэу, колхоз IофшIэным ехъурэ Iоф зымылагъэхэу, ар унэгъо IофшIэным ыпэ изыгъэшъыштыгъэхэр, — тIэ-кIурэ шэсышъ, кыпедзэжыкы Хъутым. — Григорий Баско чыгум дэлэжэныр ипшъэрэлы шхъаIэу ылытэщтыгъ, ащкIэ ар «шIэныгъэлэжыкыгъ», зипэщэ комплекснэ бригадэм «Чыгулэжыным икультурэ зыщын бригадэ» зыфиIорэ щытхъуцIэр кыфаусыгъагъ. Трактор бригадэм ипэшагъэу Дмитрий Дубининым, механизаторхэу Иван Землянкиным, Сергей Савицкэм, Николай Деревянкэм, чэмышхэу

АДЫГЕЙИМРЭ ХЪАЛЭЛЭУ

Дина Галиусовам, Вера Акиненкэм, специалист шхъаIэхэу Уджыхъу Махьмудэ, Бэжкыкы Пыикыо, Бэгъушъэ Хъарунэ, Пшыдатэкыо Сулейман, Лыхъурэе Кимэ яIофшIэлагъэр пшыгъушхэныр емыкIу.

КПСС-м и Теуцожь райком иорготдел ипашэу илъэс зытIушэ Iоф ышIагъэу 1982-рэ илъэсым райисполкомым итхьаматэу ар хадзы. А IэнатIэм Хъут Рэщыдэ илъэсипшIэ Iутыгъ, ащ ыуж Теуцожь районым иадминистрацие ипашэуи щытыгъ. А илъэсхэм районым исоциальнэ-экономикэ исыд фэдэрэ лъэныкыо пштагъэми, хэхъоныгъэшхохэр зэришIыштыгъэхэр тшыгъушхэрэп.

— А лъэхъаным партием ирайком иапэрэ секретархэу Iоф зыдэсшIагъэхэр Юрий Тарасовырэ Бэгъэдыр Рэмэзанрэ, — еIо Рэщыдэ. — ЦыфышIугъэх, IофышIэшхуагъэх. ЧыгулэжынымыкIэ пэрытхэм ташыштыгъ, зы гектар тымылэжъэу кыанэщтыгъэп, лэжыгъэшхо кыэтхыжыкыштыгъ. Зернэ тонн мин 55 — 60 тыхъамэхэм кыатехъэщтыгъ. Горошкэ шхъуантIэр гектар 1200-м ащылэжыштыгъ. Ар Iузыхыжыгъэр комбайнхэм чэщи мафи Iоф ашIэщтыгъ. ХызмэтшIапIэхэм помидорыри, кыбжыкыери, нэмыкIхэри агъэбажыштыгъ. Колхозхэм, совхозхэм тутырин алэжыштыгъ, ар фэдэ-кыкIуапIэу ялагъ.

Гъогухэм язытет нахышIу зыхъугъэри а илъэсхэр ары. Очэпшые, Аскъэлае, Пшыкыуы-хъаблэ, Тэухъаблэ, Калининым адэхэрэ гъогухэм, Хыалъэкуае пхырыкIырэ урамым асфальт атыралъхъэгъагъ. Джэдэжъабылэ икIэу Городскоимрэ Къунчыкы-хъаблэрэ адэкIырэ гъогуу Гъобэ-куае нэсырэр асфальткIэ апкIэгъагъ.

Корр.: Адэ чылагъохэр зэтэгъэпсыхъэгъэхэм фэшI сыд фэдэ псэуа-

Хъут Рэщыд.

лъэха а лъэхъаным ахэм ащышъушыгъагъэхэр?

Хъут Р.: Ахэр бэ хъуштыгъэх. Нэчэрэзые, Нэшъукыуае, Тэухъаблэ, Къунчыкыохъаблэ еджапIэхэр кыащызэIутхыгъагъ, Пэнэжыкыуае дэт еджэпIэхом ишIын тыфежыгъагъ. Джэдэжъабылэрэ Лъэустэнхъаблэрэ сымэдэжхэр ащадгъэшIыгъагъ, фельдшер-акушер пунктхэр Хыалъэкуаи, Нэчэрэзыи, Пшыкыуыхъаблэ, Городскоими, Къунчыкыохъаблэ, нэмыкIхэми кыащызэIутхыгъагъ. КIэлэцIы-кIу IыгъыпIэр партием ирайком иунагъэу Пэнэжыкыуае дэтым чIэтыным фытедгъэпсыхъа-жыгъагъ, чылагъохэм зэкIэми клубхэм Iоф ашIэщтыгъ. Къоджэдэхэм газыр агъэфедэу шыгъэным тызыфежыгъагъэр а илъэсхэр ары. Апэу гъэстыны-

пхэ шхъуантIэр зыфыхагъэнэ-гъагъэхэр Лъэустэнхъабл, Хыалъэкуаи, Пэнэжыкыуаи, Гъобэ-куаи. Чыгум кычIащырэ псыр агъэфедэу шыгъэнымкIи Iофышхохэр зетхъагъэх.

Корр.: Рэщыд, а лъэхъаным районым урипашэу зыщэтым ыкIэхэм адэжъ, «зэхъокIыныгъэм» илъэсхэр кыежыгъагъэх...

Хъут Р.: КызгурыIуагъ уиупчIэ зыфэгъэхыгъэр. А лъэхъаныр кыныгъ, тызфакIорэр кыэшIэгъуаеу щытыгъ. Ау занкIэу кыэIон: сэ 1992-рэ илъэсым Краснодар Iоф шысшIэнэу згъээжынынэу хъугъагъэшъ, джащ нэс колхозхэри, совхозхэри зэбгырыдгъэзыгъагъэхэп, зэкIэми зыпкэ итэу Iоф ядгъэшIагъ. Губгъо IофшIэнхэри игъом зэшIотхыштыгъэх, лэжыгъэу кыэтхыжыштыгъэми, былымыхъуэу тIагъэм ибагъи кыащыдгъэкIэгъагъэп. Хэхъоныгъэ тымышIышъуштыгъэми, коцым гектар тельгытэу центнер 37 — 38-рэ кызыредгъэтыштыгъэм, зернэ тонн мин 55 — 60 кызырэтхыжыштыгъэм кыкIедгъэчыгъагъэп.

Корр.: Райисполком тхьаматэу, район администрации урипашэу ущытыгъэшъ, дэгъоу ошIэ колхоз-совхоз про-изводствэм изэхэщэкIо хъупхъэхэр зэрэтилагъэхэр, ахэр зипэщэ хызмэтшIапIэхэм текIоныгъэ шIагъохэр кызырэдэхыштыгъэр, КПСС-м и ЦК, СССР-м иминистрэхэм я Совет, ВЦСПС-м язэIэпахырэ Быракъ плбжыкыерэ кыазэрафа-гъэшъуашэщтыгъэхэр.

Хъут Р.: Ахэр ары тирайон

Болгарием кыкIыгъэ хъакIэхэм Рэщыдэ ахэт.

КРАИИМРЭ афэлэжжыагъ

ищытху языгъауагъэхэр, хъоныгъэ шлагъоу тилагъэху ыпшэкIэ зигугъу кыпщытшыгъэхэр зилэшагъэхэр, зиахьыл, зиамакI кыыхыгъэхэр. Сэ сизакъоп, цыфхэм ахэр ащыгъу-пшэхэрэп, шIуагъэ бэрэ ягугъу ашIы. Колхоз хъызмэтзехъаным ахэр «ипрофессорыгъэхэр». Сигуапэуи непэ ацIэ къеслон, цыфхэм агу къэзгъэкIыжыныхъот Казбек, ХъэкIэко Хъамедэ, ЦыкIу Сэфэрбий, Анатолий Победеннэр. Ахэр шыIэжхъыпшъ, Алахьым джэнэтыр къарет. Непи псаоу шыIэ Бэрэтэрэ Аскэр мыхэм ясатырэ хэтэу лэжыагъэшъ, IофшIэгъэшхохэри илэхэшъ, илъэсыбэ джыри ыгъэшIэнэу сыфэлъаIо. Ахэм ныхъыкIэ зэхэщэкIо бэлахьху НапIэкъо Шумафэ, Кушъу Юрэ, Уджыху Махьмудэ, Лыхъурэе Кимэ, ЦыкIу Пшымафэ, Джамырзэ Байслъан, Хъут Теуцожь къахIэ-ллыкIуагъэхэр.

Корр.: КызэрэпIуагъэу, нэужым, 1993-рэ илъэс-ым ижъоныгъокIэ мазэ, Краснодар бгъэзэжы-нэу хъугъагъэ. Илъэс тхъапшырэ ащ Iоф шы-пшагъа? Сыд фэдэ Iэ-натIэха шыпIыгъы-гъэхэр, узэхъагъэхэм узэрагурыIуагъэр, кы-зэрэпфыщытыгъэхэр, кыбдэхъугъэр, уздэлэ-жыагъэхэу узфэразэхэр?

Хъут Р.: Краснодар сыщылэ-жъэнэу сызыщэжыгъагъэр ащ имэрэу Валерий Самойленкэр арыгъэ. Апэ къалэм мэкъу-мэ-щымкIэ и ГъэIорышIапIэ ипашэ сыригуадзэу, гъомылапхъэхэр гъэхъазыргъэнхэмкIэ ыкIи фирменнэ сатыушынымкIэ от-делым сырилэжхъэтетэу Iоф-шIэныр езгъэжыгъагъэ. ЕтIанэ къалэм и Карасунскэ округ сы-къашэжыи, ащ иадминистрация ипашэ сыригуадзэу, гъомыла-пхъэ продуктхэр гъэхъазыргъэн-хэмкIэ сатыушыныр тэрэзэу зэ-хэщэгъэнымкIэ департаментым игенеральнэ директорэу сыщы-тыгъ. 1997 — 2006-рэ илъэсхэм Краснодар и Карасунскэ округ иадминистрация ипашэ игуадзэу Iоф сшагъэ. А илъэсым пенси-ем сыкIуагъ, ау бэрэ сыцагъэсы-гъэп, потребительскэ сферэм ипредприятиехэм ядиректорхэм Карасунскэ округымкIэ я Совет сыритхьамат.

Арышъ, Рэмэзан, илъэс 17-рэ Краснодар сызыщIэм, IофшIэ-нэу шызгъэцэкIагъэу зигугъу къэсшIыгъэхэр къэбгъэуцугъэ упчIэу «Сыдэуцтэу кыпфыщы-тыгъэха, уагурыIуагъа?» зыфэ-пIуагъэм иджуап. Кысфэдэгъу дэдагъэх, лытгъэныгъэ кысфашIызэ садэлэжыагъ, сэри слэкI къэзгъэнагъэп, кысфыгъугъэу ащ сызыщэжыгъэгъэ Валерий Самойленкэр кызырэсымыгъэу-кытэжыщытым сыпылтыгъ.

Кыздэхъугъэри, сфызэшIо-

кIыгъэри макIэп. Ащыщ горэхэ-ми ягугъу къэсшIын. Пшъэрылэ шъхьаIэу а лъэхъаным сшагъэр Краснодар ищыкIэгъэ гъомылэ-пхъэ зэфэшхъафхэр зэпыу имы-Iэу IэкIэгъэхъэгъэнхэр ары. Ащ пае Карасунскэ ыкIи Прикубан-скэ округхэм чыгулэжынымрэ былымхъунымрэ ащыпылэ хъыз-мэтшIапIэ 25-рэ фэдизым зыпкIэ итэу Iоф ягъэшIэгъэн, зернэу, щэу, лэу, хэтэрыкI зэфэшхъаф-хэу къахъыжыхъэрэм, нэмыкI-хэм къашамыгъакIэу, апэ рагъэ-хъуэзэ гъэлэжыгъэнхэ фэягъэ. Кыддэхъугъ ыкIи. А IофшIа-гъэхэр щытхъукIэ зыфэллэ-

Валерий Самойленкэр, Николай Крижевских, непэ а IэнатIэр зы-гъэцэкIэр Владимир Евлановыр, Карасунскэ округым иадмини-страция ипэцагъэхэу Владимир Цукановыр, Виктор Клименкэр, Владимир Лыбаневыр (ТIопсэ районым ипашэ), непэ округым иIэшхъэтетэу Николай Хропо-выр, администрациемкIэ Iоф зыдэсшIагъэхэу Василий Шиба-новыр, Анатолий Глушко, Алек-сандр Звяглицевыр, Юрий Ро-гожа.

Корр.: Краснодар узыщIэ илъэсхэм зэкъошны-гъэ-зэблэгъэныгъэу ти-

Парламент и Щытху тхылыи. Рэщыдэ илэх медальхэу «За доб-росовестный труд» ыкIи «Вете-ран труда» зыфиохэрэри. «Теу-цожь районым ищыф гъэшIуагъ» зыфиIорэ щытхъуцIэри кыфа-усыгъ.

Корр.: Рэщыд, сыодэ-лушъ, шыIэныгъэм игъо-гушхо гъэшIэгъон дахэу къэпкIугъ. Адэ апэрэ лъэбэкхъэр зыщыпшы-гъэ, узцапIугъэ Нэчэрэ-зые сыдэуцтэу угу къэ-кIыжыра?

Хъут Р.: Сыкызыщыхъугъэу,

Нэчэрэзые еджапIэр
кызыIуахы.

гъунхэ фэе зэхэщакIохэу, хъыз-мэтшIапIэхэм япэцагъэхэу Алек-сандр Потудинскэр, Алла Бацко, Татьяна Мошкнаир, Владимир Соляник, Александр Азаренкэр, нэмыкIхэри непи сщыгъупшэ-хэрэп.

Краснодар ишапIэхэр зетэгъэ-псыхъэгъэнхэмкIэ, иурамхэр гъэкIэрэкIагъэхэу, ахэм узыфаер зыщыпшэфын плъэкIыщт шэпIэ комплексхэр ащышIыгъэнымкIэ тфызэшIокIыгъэр бэ. Зы шысэ къэсхъын: урамэу ТIуляевым ыцIэ зыхъырэм дэжэ автобуси, трамвайи, троллейбуси кыщызэ-зуалIэрэр бэдэд. Мы чыпIэм «стихийнэ» зыфаIорэм фэдэ бэ-дзэршIыпIэу шызэхэщагъэ хъу-гъагъэм щалъэхэмкIэ, Iальмэкъ-хэмкIэ хэти ыщэн ылэахIэныу илэр кыырищалIэти, чыгуым ты-рилъхъэти, ыщэщыгъэ. А ура-мым бэдзэршIыпIэ зетэгъэпсы-хъагъэ щыдгъэпсыгъ. Лагъэхэр кызыщашIыщыгъэ фабрикэм дэжы оптовэ бэдзэршIыпIэ шыIэ хъугъэ. Гидростроим ибэдзэр-шIыпIи икIэрыкIэ шъыпкъэу, умышIэжыныу, шэпхъэшIухэм адиштэу дгъэцэкIэжыныгъэ. Ащ киоски, павильони, комплексхэ-ри, нэмыкIэу ящыкIагъэр зэкIэ итых. А зигугъу къэсшIыгъэхэм язакъоп, къэлэ урамхэр зэкIэ джарэуцтэу шапIэхэмкIэ зетед-гъэпсыхъагъэх.

УиупчIэ иджуап къестыжы-зэ, сыздэлэжыагъэхэу сызыфэра-зэхэм ащыщхэми ацIэ къеслон. Ахэр Краснодар имэрэу Влади-

гъунэгъу къалэм, ащ ирайонхэм узыриIэр гъэ-пIэныгъэным узэрэпы-лыгъэр тэшIэ...

Хъут Р.: А Iофыр сщыгъу-пшэу кыыхэкIыгъэп. ТапэкIэ ащ фэдэ щымылагъэу джа зигугъу къэсшIырэ илъэсхэм гъунэгъу-хэмкIэ тызэхэхэу, мэфэкIхэр зэдыхэдгъэуэфыкIэхэу, зэкъош-ныгъэр гъэпытэгъэным фэгъэ-хыгъэ пчыхъэзэхэхэхэр зэхат-щэхэу едгъэжыагъ. Адыгъкъали, Теуцожь районми мызэу, мытIоу ташыIагъ, Шэуджэн районми тынэсыгъ. Карасунскэ округым ипэцагъэхэм Теуцожь районым щымылагъэ ахэтэп. Непэ ащ иIэшхъэтетэу Николай Хропо-выр Теуцожь районым ищыф гъэшIуагъэу щыт. ИлъэсыкIэ къэс ащ районым автобусышхо къэгъакIошъ, кIэлэеджэкIо цы-кIухэр къалэм арегъашх, елкэм дэжэ шагъэджэгъу, шIухъафтын-хэр къафашы. КIэлэцIыкIу Iы-гыпIэу Пэнэжыкыуае дэтэм чIэсхэм пхъэшхъэ-мышхъэ зэ-фэшхъафхэр къафарегъашх.

Хъут Рэщыдэ иIофшIагъэхэм яфэшъошэ уасэ къафашыгъ. Щытху ыкIи шIуфэс тхылы зэ-фэшхъафхэу 40-м ехъу кыра-тыгъ. Заулэхэм ягугъу къэтшIын. Краснодар краим игубернаторэу Александр Ткачевым Щытху тхылыгъэу «За добросовестный труд и личный вклад в потреби-тельской сфере Кубани» зы-фиIорэр, къалэм имэрэу Влади-мир Евлановым кыыритыгъэ

сызыщашIуагъэу, сикIэлэгъу зы-щыкIогъэ си Нэчэрэзые тыдэ сызыщIэи, сыд IэнатIэ сызыIоти сщыгъупшагъэп. ЧыпIэ дэхагъ ар зыдэщысыгъэр. Зэе Iуашъ-хъэу тилагъэм фэдэ нэмыкI чы-пIэ горэми сыщырихылагъэп. ХыIэрышIым зыфэжыхэм, зэрэ-шIонэгъагъэхэри къэшIэгъуаеу, ар тыратхыи, Iуашъхэм цы-раужэ нэмыкI кыщымыкIэу къэнагъ.

Мэзэу тилагъэм хэмытыжы-гъэ шыагъэп. Цыфым ищы-кIагъэр зэкIэ ащ хигъуатэщыгъ. Темэнышхоу тызкIэрысыгъэм мэкъуи, унашъхэм тыралъхашт псыуцыри, къамылыри, Iальмэкъ ашIыщт IутIэнри, цылэматэм пае чыжыыери кырахыщыгъ.

Карасунскэ округым и Мафэ В. Са-мойленкэмрэ Р. Хъутымрэ хэлажых.

Хъэрзахэ пцэжыеу хэсыгъэр пфэуухынэу щытыгъэп. Чылэм гурыт еджапIэ, клуб, тучан, Iэ-запIэ, колхоз фермэхэр, брига-дэхэр дэтыгъэх, автобуси кы-дахьэщыгъ.

Акыыл зыкIэрыпхын, уп-чIэжыгъэу пшIын плъэкIын лIыжъ Iушхэри дэсыгъэх — Хъот Ибрахым, Бэрэтэрэ Хъа-лэуэстэн, Джанхъот Яхьер, нэмыкIхэри. Ныбджэгъу дэ-гъухэри шысилагъэх — Хъот Теуцожь, Мэлгош Нурбек, МэщIэкъо Хъызыр, Гъужые-къо Нухъ. Мыхэр шыIэжхъэп, Алахьым джэнэтыр къарет. ЩыIэныгъэм ныбджэгъоу сфи-шыгъэр бэ. Ахэм ащыщых Хъут Теуцожь, Джамырзэ Бай-слъан, ВэкъэшIэ Аслъан, Чы-назыр Мурат, Хъут Аскэр, нэ-мыкIхэри.

Рэщыдэ унэгъо дахи ышIэ-нэу инасып кыыхыгъ. Ишъхъэ-гъусэу Сарэ АскэлаекIэ Бэ-гъушъэм япхъу, кIэлэегъэджэ институтыр Мыекъуапэ кы-щыухыгъ. Илъэс 33-рэ хими-емрэ биологиемрэкIэ Нэчэрэ-зые, ПшыкыуыкIагъэ, Адыгэ-къалэ ащыригъэджагъ. Зэшъ-хъэгъусэхэм пшъэшъитIу зэда-пIугъ. Анахъыжыу Тэмарэ Ку-банскэ къэралыгъо универси-тетыр кыухыгъ, тарыхъ шIэны-гъэхэмкIэ кандидат, Адыгэ Рес-публикэм и Парламент шэла-жъэ. Унагъо ихъагъ, Нэчэрэ-зыекIэ МэщIэкъоохэм яныс, лъфыгышI иI — Фатим, Ася, Долэт. Пшъэшъэжые нахы-кIэу Лариси Кубанскэ къэра-лыгъо университетыр дипло-м плыжыкIэ кыухыгъэу Кара-сунскэ округым ифинотдел шэлажъэ.

Корр.: Кытебгъэзэ-жынышъ, шыIэныгъэ гъогоу кызыуэнкIы-гъэм икIэрыкIэу укы-рыкIожыныу щытыгъэ-мэ, сыда зэблэпхъу-жыщыгъэр?

Хъут Р.: Зыпари хэзгъэкIы-жынышъ, сырыраз шыIэныгъэ гъогоу къэскIугъэм. Сынасы-пышIоуи сэлтыгъ. Цыфхэм са-зыхахъэкIэ нэгъушIоу кыспэ-гъокIых, хъарам сиIэп. Си-пхъорэльфхэр садэжэ кызы-кIохэкIэ сагъэгъушIо, ахэм ана-хыкIэу Долэт апэрэ гущыIэу кыIуагъэр «тат». Ар сэркIэ гушIогъошху.

Хъут Рэщыдэ ыныбжэ чъэ-пыогъу мазэм и 10-м илъэс 70-рэ мэхъу. ТыфэлъаIо ипсау-ныгъэ нахъ пытэнэу, игухэлъы-шIухэр кыдэхъунхэу, иунагъо, икъош-Iахылыхэм, иныбджэ-гъухэм адатхъэу, илфыгъэхэм къахIэхъухъажыхэрэм яхъар ыIэтэу, ныбжыкIэгур иIэ зэпы-тэу гъашIэм икIыхъэ рищынэу.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

ЗЭНЭКЪОКЪУХЭР

Анахъ дэгъухэр къэнэфагъэх

ЯшIэныгъэрэ яIэпIэсэныгъэрэ кызыщагъэлъэгъогъэ смотр-конкурсэу «ОАО-у «Адыггазым» и аварийнэ-диспетчер къулыкъу 2010-рэ илъэсымкIэ ибригадэ анахъ дэгъу» зыфиIорэр Юныгъом и 28-м ОАО-у «Адыггазым» щыкIуагъ. Мы конкурсыр апэрэу зэхашэгъагъ, ау тапэкIэ илъэс къэс рагъэкIокIысэ ашIэныгъу рахъухъагъ. Обществэм ифилиал пстэуми къарыкIыгъэхэу бригадибл зэнэкъокъум хэлъжагъ. Командэ пэпчъ нэбгырищ хэтыгъ: мастерыр, водителыр, слесарыр.

Конкурс комисиим тхьаматэу илагъ предприятием иинженер шъхьалэу Шэртэнэ Алий. Комисиим хэтыгъэх акционер обществэм иподразделениехэм апащэхэр.

— Сыдми конкурс зэхэт-щагъэ зэралошттым пае шъукъэ-тыугъонгъэп, — кыIуагъ зэнэкъокъум хэлъжэхэрэм апащхъэ кышчыгушыIэсэ ОАО-у «Адыггазым» игенеральнэ директорэу С. И. Колесниченкэм.

— Практикэм кызырэгъэлъэгъуагъэмкIэ, илъэсищ хъугъэу чIыдэгъэ ыкIи газ промышленостым иIофышIэхэм я Мафэ ехъулэу ОАО-у «Адыггазым» иводительхэм азыфагу шызэхэтщэрэ зэнэкъокъум IэпIэсэныгъэу ахэлъым ыкIи шIэныгъэу яIэм ахэгъэхъогъэным, гъогурыкIоным ищынэгъончъагъэ зыкъегъэIэтыгъэным водителхэр кIегъэгущIух. Типредприятие испециалистхэм IэпIэсэныгъэшхо ахэлъ, IофшIалэм технологие прэрытыр ыкIи IофшIэклэшIухэр щытэгъэфедэх. Гушылэм пае, ОАО-у «Адыггазым» испециалистхэм Мыекъуапэ щауплэкIугъ газыр зэрыкIорэ гъучI трубэу чIым чIэлъым ыкIоцI кIоцIырацзэ полиэтиленым хэшIыкIыгъэ трубэхэр чIэлъхъагъэнхэм технологиеу пылтыр. Асфальт зытелъ гъогур зехамытIыхъэу, метрэ 1,8-рэ икуугъэу трубэхэр чIэлъхъагъэнхэм ехъылIэгъэ IофшIэнхэр агъэцкIагъэх. Унэхэм якъэгъэфэбэгъу бжыхъэ-кIымэфэ лъэхъанэу къэблагъэрэм нахъ дэгъоу зыфгъэхъазыргъэнымкIэ непэ зэхэтцэгъэ конурсым ишIуагъэ кызырэкIошттым сицыхъэ телъ.

ИкIэлухым конкурсым текIо-ныгъэр кышчыдэхыгъэным зэкIэри яшъышкъэу фэбэнэнхэу, IэпIэсэныгъэу ахэлтыр дэгъоу къагъэлъэгъонэу ар къяджагъ.

Конкурсыр кызырэгъэлъэгъуагъэр кызысIо уж ащ шапхъэу пылтыр, хэлъажэхэрэм апащхъэ гухэлъэу ыкIи пшъэрылэу шагъэнафэхэрэр кыIотагъ конкурс комисиим итхьаматэу Шэртэнэ Алий. Ащ зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, конкурсым хэлъажэхэрэм янахыбэр бэшIагъэ предприятием зыщылажэрэр, арышъ, зэнэкъокъур нахъыбэмкIэ зыфэкIожьырэр IэпIэсэныгъэу ахэлтыр къагъэлъэгъоныр арэп, мастер шъыпкъэу зэрэщытхэр къаушыхъатыжыныр ары нахъ. Конкурс комисиим итхьаматэ кызыри-

IотагъэмкIэ, командэ пэпчъ Iофыгъуибл ыгъэцкIэнэу щытыгъ. Авариехэр кызыхъухэкIэ якIолIэрэ автомашинэхэм язытет уплэкIугъэнымкIэ конкурсыр рагъэжъагъ. Авариехэм ящыкIэгъэ пстэури автомашинэхэм зэрягъусэхэр ауплэкIугъ. МыщкIэ Iофыгъо шъхьалэу щытыгъэхэм ащыщ ежъхэм ярационализаторскэ предложениехэм атегъэпсыкIыгъэ оборудованиеу IофшIэным шагъэфедэн альэкIыштыр зэряIэр.

ЯтIонэрэ пшъэрылтыр теорием фэгъэхъыгъагъ. ЛъэныкIо зэфэшъхъафхэм яхъылIэгъэ упчIэ кIэлIхэм конкурсым хэлъажэхэрэм джэуапхэр къаратыжынкхэ фэягъэ. АщкIэ ауплэкIугъ мастерымрэ слесарымрэ шIэныгъэу яIэхэр.

Ащ буж конкурсым практикэ лъэныкIоу иIэм чэзыур нэсыгъ. Ащ ыгъэнафэщтыгъ заявкэ кызырэгъэлъэгъэ слесарым котелым щыкIагъэу иIэр псынIкIэ кышхигъэщыныр, дигъэзыжыныр ыкIи ытIупщыныр. Мафэ къэс а IофшIэныр зыгъэцкIэхэрэмкIэ пшъэрылэу афагъэуцугъэм къин гори пылтыгъэп. А пшъэрылтыр теорием нахъ псынIагъ.

— ТымышIэрэ а пшъэрылтым зи хэлъыгъэп, — кыIтиуагъ конкурсым хэлъжъагъэу ПЭУ «Гиагинскрайгазым» иаварийнэ-диспетчерскэ къулыкъу илъэсыбэ хъугъэу щытэжъэрэ слесарэу Павел Березовскэм. — Пстэуми анахъ мэхъанэ зилагъэр IофшIэным психологическэу уфэхъазырыныр ыкIи умыгуIэныр ары.

Конкурсым ичэзыоу ащ кыкIэлъыкIуагъэм хэлъжэхэрэр ымыгъэгумэкIынкхэ ылъэкIыгъэп. ГазрыкIуапIэм аварие кызышчыхъукIэ фэшIыкIэ гъэпсыгъэ автомашинэр зэрэзепфэшт, техническэ шапхъэхэр зэрэбгъэцкIэшт шыкIэм ехъылагъэу водителхэр зэнэкъокъугъэх.

Ащ кыкIэлъыкIуагъ газым давленииу иIэр зрагъэIорышIэрэр тегъэпытыхъэгъэным ыкIи тIупщыгъэным ехъылIэгъэ зэнэкъокъур. Ащ шэпхъэ шъхьалэу пылтыгъэр приборыр тIупщыгъээн зактор арэп — промышленнэ ыкIи IофшIэн щынэгъончъагъэм ишапхъэхэр дэх имыIэу гъэцкIэгъэнхэ фаеу щытыгъ.

Техникэр щынэгъончъэу щытыным ыкIи цIыфым ипсауныгъэ къэзыухъумэрэ амалхэр гъэфедэгъэнхэм предприятием мэхъанэшхо щыраты. Арышъ, кыкIэлъыкIыгъэ зэнэкъокъур цIыфым ипсауныгъэ къэзыухъумэрэ амалхэр бгъэфедэхэзэ коллекторнэ псынэм уихъанышъ, чIычIэгъым чIэлъ газрыкIуапIэм хэкъутыкIыгъэхэр дэбгъэзыжынкхэм фэгъэхъыгъагъ.

Урамым е унэ чIэхъапIэм газым ымэ зэрэщыурэм ехъылIэгъэ къэбар ОАО-у «Адыггазым» иаварийнэ-диспетчерскэ къулыкъу кылыгагъэлэсэу макIэп кызырэхэкIырэп. Ар кыыздикIырэп псынIкIэу къэб-

гъотын умылгъэкIэу мэхъу. Ащ пае конкурсым хэлъажэхэрэм пшъэрылъ афагъэуцугъагъ фэшIыкIэ гъэпсыгъэ приборхэр агъэфедэхэзэ газыр зыщызэгъу-кIэгъэ чIыпIэр, нахъыбэмкIэ ащ фэдэу зышчыхъухэрэр чIычIэгъ коммуникациехэр ары, къагъотынэу ыкIи газыр кызышчы-дэкIырэ чIыпIэр агъэтэрэзыжынкхэу. Маршрут картэу аратыгъэм тегъэпсыкIыгъэу ирадиускIэ метрэ 50 хъурэ чIыпIэр кышпылхъанэу нэбгырэ пэпчъ пшъэрылъ фагъэуцугъагъ.

Конкурсым икIэлуххэр зэфэхысыжхэ зэхъум комисиим хэтхэм хагъэунэфыкIыгъэ зэнэкъокъум хэлъжъагъэхэм IэпIэсэныгъэ дэгъу кызырэгъэлъэгъуагъэм зэригъэрэзагъэхэр. ТеориемкIэ пстэуми шIэныгъэ дэгъу зэряIэр къаушыхъатыгъ. Пэрытныгъэр кыдэзыхыгъэхэр балл пчъагъэу къахъыгъэмкIэ зэрэзетекIыштыгъэхэр 0,5-1-м шIокIыштыгъэп. ХагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр зыубытыгъэхэм шIухъафтынхэр аритыжхъэзэ, ОАО-у «Адыггазым» игенеральнэ директор иапэрэ гуадзэу А. Б. Водовскэм хигъэунэфыкIыгъэ конкурсым хэлъажэхэзэ предприятием испециалистхэм щыIэныгъэ епIыкIэу зыдаIыгъхэр кызырэгъэлъагъорэр. «Шъо IофышIэ шъукъэ-кIорэ кьодыеп, IофшIэным дыкIыгъоу IэпIэсэныгъэу шъухэлъым хэжъугъэхъоным шъу-пылъ. Ары конкурсым хэлъжъагъэхэм зытекIуагъэхэ къахэкIыгъэп — зэкIэри текIуагъэх пIон озыгъэлъэкIырэп», — игуапэу ащ кыIуагъ.

Конкурсым икIэлуххэр кызыфихысыжхэзэ, комисиим итхьаматэу Шэртэнэ Алий кыIуагъ Мыекъуапэрэ Мыекъопэ районимрэ яаварийнэ-диспетчерскэ къулыкъу икомандэ (мастерыр Владимир Возный, слесарыр Андрей Кудинов, водитель-слесарыр Кузьма Шаповаленко) апэрэ чIыпIэр кыдихыгъ. ЯтIонэрэ чIыпIэр ыхыгъ ПЭУ «Гиагинскрайгазым» икомандэ (мастерыр Геннадий Грицкевич, слесарыр Павел Березовский, водитель-слесарыр Александр Демин). Ящэнэрэ чIыпIэр фагъэшъо-шагъ ПЭУ «Адыгейскгазым» икомандэ (мастерыр Делэкъо Аскэр, слесарыр ХьокIо Нухъ, водитель-слесарыр ЦыкIу Юсыф). Пэрытныгъэр зыубытыгъэ командэхэм дипломхэмрэ уасэ зилэ шIухъафтынхэмрэ аратыгъэх. Конкурсым чанэу зэрэхэлъжъагъэхэм ыкIи IэпIэсэныгъэ дэгъу кызырэгъэлъэгъуагъэм апае аварийнэ бригадэ пстэуми зрафэразэхэр араIуагъ.

— Мэхъанэшхо етэты, — кыIуагъ икIэлухым Шэртэнэ Алий, — нахъ дэгъухэр кышхэгъэщыгъэнхэмкIэ конкурсым ишIуагъэ кызырэкIорэм имызакъоу, ясэнахъатэгъухэм иIэгущIуныгъэ къазэрэхилъхэрэр. Арышъ, тапэкIи IофшIэным гъэхъэгъэшIухыр кышчыжъугъэлъэгъонхэу, псауныгъэ пытэ шъуиIэнэу шъуфэсэлэ.

Александр ЯКОВЛЕВ.

ГЪОБЭКЪОЕ ХЪУГЪЭ-ШАГЪЭХЭР

Хьэбэлэхъаджэ цIыф кыызэрыкIуагъэп

Гъобэкъуае Адыгеим икъоджэ анахъ инмэ ащыщ. ЛэжъэкIо IэпIэсэу шапIугъэр макIэп. Уахътэу блэкIыгъэм укыптегушылэ зыхъукIэ чылэм идахэ языгъало зышIоигъохэу зэмыблэжъэу псэутгъэхэм ацIэ къепIон фаеу сэлтыгъ.

Шэуджэн Хьэбэлэхъаджэ лIы лъэпэ-лъагъу, адыгэ шъуашэр ренэу шыгъэу къуаджэм шалъэгъуштыгъ. Мэщыптым екIуалIэу, ащ щызэрэгъуоирэ цIыфхэр ыгъэдалохэу, адыгагъэр, цIыфыгъэр, зэфэныгъэр, тхьамыкIэм удеIэн зэрэфаер игушылэ кышчыхигъэщыштыгъэх. Хьэбэлэхъаджэ ныбджэгъубэ илагъ, шыу лъэшэу щытыгъ. Гъунэгъу чылэ горэм джэгъу щылэмэ кIоштыгъэ, дахэу къашъоштыгъ, «шъозэбэнхэми» ахахъэщтыгъ, шъор кызыхыкIэ, пшъэшъэ дахэ горэм ритыштыгъ.

Очэпщые джэгъушхо дэтыгъ, ащ шыгъачъэ щыIагъ. Шыр лъэпауи, кIалэу тесыр къефэхэ зеукIым, цIыфхэр екIолIагъэх, шыур кызыдикIыгъэр амышIэу зэнэкъокъухэу фежъагъэх. Зыгорэм тичылэ щышъэу кIалэр зелом, Хьэбэлэхъаджэ кIалэм ылъакъо пIанэу, шIоеу зельэгъум ариIуагъ: «Мыр гъобэкъоен ылъэкIыштэп, Пщыщэ Iус къуаджэм икIалэ ылъакъо шIоин ылъэкIыштэп». Джащ фэдизэу зышчыщ къуаджэр къагъэгъу-нэщтыгъ.

Мэфибл джэгъу зэхищагъ

Гъобэкъуае хыишъэу пылтыр макIэп, ау къэбархэр икъоу цIыфмэ ашIэрэп, ашIомыгъэшIэгъонэу зыгорэмэ кызырэлорэр гукъаоу щыт. 1918-рэ илъэсым гъобэкъуаехэр ячылэ дафыгъэх, хъулыфыгъэу нэбгырэ 320-м ехъу Шытхьэлэ районым щыщ къутырэу Малаконскэм дзэкIолI шъуашэхэр зышчыгъмэ щаукIыгъ. Гъобэкъуае къуаджэмэ къахъуцожьмэ мэфибл джэгъу ашIыжыштыгъуи, БулхъаджыкIо Зэчэрые нэузыр зытырилхъэжыгъагъ. Цыфэу дэкIыгъагъэхэм къагъэзэжыгъ, шъузабэу къэнагъэр мэкIагъэп, кIэлэцIыкIубэ акIэсыгъ. Ахэри дэгъоу аплужыгъэх. Зэчэрые лIы бэлахыгъ. НэIосабэ илагъ, лъыгъэныгъэ фашIэу ихъакIэщ ренэу Iухыгъэу, хъакIэр ихъоуеу щытыгъ. ИгъэкIотыгъэу мэфибл джэгур Зэчэрые ышIыжыгъагъ.

Къэбэртэе пшъашъэм игукIэгъу

Хъатикъуае джэгъушхо щыIагъ. Цыфыбэ къекIолIагъэу нахъ дахэу къашъорэмкIэ щызэнэкъокъуштыгъэх. Ащ тичылэу щылэмэ зэнэкъокъум хэлъжэныу Бэгъушъэ Щамсудинэ къагъэуцугъагъ, ау адыгэ шъуашэ щыгъыгъэп. Къэбэртае кыкIыгъэ пшъашъэм ичэмэданэ кыдихи, кIалэм шъуашэр кырытыгъ, къэшъонымкIэ Щамсудинэ атекIуагъ, шIухъафтын ини кыфапашIыгъ.

Заурбэч игуныкIхэр

Хъашъаокъомэ ащышъэу Заурбэч кIэмыгуе нэIуасэхэр илагъэх. Ащ кыкIыхи лъэIуакIо лэжыгъэ фаехэу Гъобэкъуае кызыэкIохэм Заурбэч бысымы ашIи, Iофэу яIэр зыралом, гукIэгъушхо кызыыхигъэфагъ. «Сэ икъун лэжыгъэ сиI, шъулъалоу чылэм шъухэзэгъэхъащтэп» ыIуи, ыкъо кур кызыэкIыригъаши, ащ ифэшт коц дзыор раригъэлъхъагъ, къамышчыр кIалэм дзыомэ атырилхъы, ятэ еупчIыгъ: «Кур адэ хэты кыфыжыштыгъ?»

— Кури, лэжыгъэри ясэты, Тхьэм фэдэ афешI, — Заурбэч ыIуи, хъакIэхэр ыгъэкIожьыгъагъэх. Ар лIым лIы кIоцIыт зыфалорэм фэдагъ.

ТэтэрыкIо Нэшъур

Чэсэбиймэ ащышъэу ТэтэрыкIо Нэшъур алоу лIыбланэ чылэм дэсыгъ. Нэшъугъэп, ау джарэуштыгъэ еджэщтыгъэх. ШэкIо бэлахыгъ, заорэм щыохъуштыгъэп, шэу зытесыр бланэм фэдэу чъэрэу щытыгъ, ежъ шы тыгъуным хэтыгъ. Джарэуштыгъыгъэу кIуагъэу къаши, кырафыжъагъ. Къылыгъчъэрэ урысмэ псаоу аубытынэу фэягъэх. Бгыплгъэр алоу лъагъэу псыхъоу Пщыщэ речъэкIыштыгъэм кызынэсым емыгушчысэу шымкIэ къепкIэхыгъ. Псым кызыхэпкIэм шыр ыукIыгъ. Ежъ псаоу къэнагъэти, шым ылъакъо телъ тамыгъэр кыыхиупкIи, уанэр кытырихыгъ, мэзышхом кыыхъажыи, ядэжъ къэкIожьыгъ.

БЭРЭТЭРЭ Аскэр.

Цыфышлугъ, гу къабзэ илагъ

цыклоу ригъаджэхэрэ шыгъу-пшэщтыгъэхэп, ащ къыгурыло-щтыгъ ригъаджэрэ клэлэкхэр цыфышлугъу, ясэнахъаткIэ шIэныгъэ дэгъу яIэ хъунхэмкIэ ежъыми бэ зэрелытыгъэр. КIэлэпIу сэнэхъатр ежъ кыте-фэрэ дэдэу кыыхыгъэу кы-щыхуштыгъ, ащкIи хэукъуа-гъэу зэрэщымытыгъэр Iоф дэ-зышлагъэхэм нэрылэгъу афэ-хугъагъ.

Илгъэс заулэрэ ПТУ-м Iоф зыщешIэм ыуж милицием кIуа-гъэ, кIэлэ Iэтахъохэу законхэр зыукъуагъэхэм япIун-лэжы-ныкыагъ. IофшIэн кызырыкIоу шытыгъэп ар. Унэхэм ятыгъуа-гъэхэр, мотоциклэхэр езыфы-жъагъэхэу къаубытыгъэхэр, кушъхъэфачъэхэр къэзытыгъу-гъэхэр а кIэлэцIыкIухэм ахэты-гъэх... Наркотикхэм зыпаша-гъэхэри ахэм къахэкIыштыгъэх. Милицием иIофышIэ ышъхъэ зыгъэузын Iофэу зэрихыылэ-щтыгъэр бэдэд. Бэзджэшлагъэ зезыхъагъэхэр нахыбэу кы-

клэлэ горэм, — IофшIанIэ горэми саштэщтыгъэп, хъапсым къыдэкIыжыгъэм Iоф дырIэ-нэу фэагъэхэп, клэлэу къэпIон хъумэ, яцыхъэ кыстелыгъэп. Арыти, Кимэ дэжъ ськIуи, си-гукъао фэсIотагъ, IофшIанIэми саригъэштэгъагъ. А цыф шIа-гъом ихъатыркIэ сишэн-зекIуа-кIэ зэблэхъун слъэкIыгъэ, нахъ шъабэ сыхъугъ, унагъо сшIагъэ, пшъэшъэжые цIыкIу тI. Дау-рым фэдэхэр тиобшествэ лъэшэу ищыкIагъэх. СышIэлэфэ сшы-гъупшэщтэп шIоу кысфишIа-гъэр, Тхъэм джэнэт кырет.

К. Даурым иIофшIэгъугъэ-хэм ар зыхалъхъан шылагъэп, зэрэцIыфышIугъэр, зыщыцIа-гъэм зэрэпытэгъэр, кызыцIа-гъэм зэримылагъэр, шъыпкъагъэрэ зэфагъэрэ хэлъхэу икIулыкIу зэрихыштыгъэр агу къагъэ-кIыжы.

Сэри лъытэныгъэшхо фэс-шыштыгъ ащ, Iоф дэпшIэщтмэ, мэфэкIым ухэтым фэдагъ, ынэ-гуи, ыгуи зэлухыгъэу цыфхэм апэгъокIыштыгъ, ынэжгъ зэхэ-гъэхъагъэу хэти зыригъэлъэгъу-гъэп. ИгушыIэ уасэ ритэу, сэ-мэркъэу дахэри апигъохэу шы-тыгъ, акыыл чан зэриIэр кыб-гурылоштыгъ узыдэгущыIэкIэ. ЦыфышIу дэдэу зэрэщытым тиумэхъыштыгъ. Лъэшэу тигъэнэшхъэит Кимэ идунай сехъожьым. Бэрэ игугъу тэшIы, егъашIэми тыщIэлэфэ ар тыгу илышты.

К. Даурым игъашIэ псыхъо куоу, шъабэу чъэрэм фэдагъэу пIон плъэкIыштыгъ, къэгъэзэпIэ, зэпыушIэхэр илагъэп. Адыгэ кы-ралыгъо кIэлэгъэджэ институ-тыр кызыеухым, ПТУ-м Iоф-шIэныр шыригъэжъагъ. ИшIэ-рылхэм ягъэцэкIэн егугъу-щтыгъ, тыдэ шыIэми кIэлэ-

хэгъэщыгъэнхэм Кимэ ыкIуачIэ зэкIэ рихыылэщтыгъэ. Iофым кIэу екIолIа-гъэр кыфыхи-хыштыгъ, нэмыкIхэм шысэ-шIу афэхуштыгъ. К. Даурым шъхъэклафэу фашIырым кы-хахъоштыгъ. КIэлэпIу Iушэу зыкызыгъэлъэгъуагъэм, психо-лог шIагъоу шытым кIэлэцIы-кIухэм зыфакъудыиштыгъ, мэ-кIэ-макIэзэ шэн-зекIокIэ дэй-хэр ханэжыштыгъ.

К. Даурым зыныбжэ имыкIу-гъэхэм яIофхэм апыл инспек-цием IофшIанIэкIэ зэкIом, ащ милицием икIэлэцIыкIу унэкIэ еджэщтыгъэх. Кимэ ыужыкIэ бэрэ ыгу кыгъэкIыжыштыгъ пшъэшъэжыеу НаташэкIэ за-джэщтыгъэхэр. КIэлэцIыкIу унэр бэрэ ыбгынэщтыгъ, кы-кIухъаныр ащ шэны фэхуштыгъ. Ушъхъагъу ышIыштыгъэр янэ лыхъоу ары.

Наташэ янэ студентыгъ (Си-дорова Иринэ Дмитриевна Iо-нышъ, ащ теджэн) ипшъэ-шъэжые кызыеухым сабайхэр кызышыхуштыгъ унэм кычIынагъ. Даурым ыуж ихъагъ а бзыл-фыгъэр кыыхыгъэжыжыныу. Зэ-горэм справкэу кыфагъэхъы-гъэм итыгъ... Казахстан щэ-псэу ылоу. А адресымкIи тхагъэ, письмэм ригъэгъусагъ Наташэ исурэти. Кимэ ышIошъ хушты-гъэ илгъэс 14 хуэгъэу ныр гумэ-кIыгъошхо хэтэу, ипшъэшъэ-жые зырычIдыгъагъэм шъха-кIошхо хыхыгъэу. Письмэр кы-зыIокIэм, сурэтэу ащ кыдэ-кIыгъэм ит пшъэшъэжыеу ынэ-гу зыкIэпIтэм «Сянэ гупсэр ты-дэ ушыла?» кырылуагъэу кы-щыхуштыгъу ынэпсыцIэхохэр ынэгущыхъэ къечъэхыгъэу кы-кIитхъунышъ, МыекIуапэ лъэ-темытэу къэчъэнэу... Инспекто-рэу Даурым ным письмэкIэ зы-

фигъэзагъ, къулыкъушIапIэм иIоф хэмылгъым фэдэу Ирина Дмитриевна мыекIопэ мили-цием письмэу кыфитхыгъэм итыгъ шIоуе шыIэр Даурым кы-рылуалэу — «хэт шыща ерагъэу дгъэпсыгъэ унагъор зэтэзычы зышIонгъоу тауж кыыхъагъэр? Сэ шъхъэгъуси, кIэлэцIыкIухэ-ри сиIэх, — кыкIыгъэжыжы-щтыгъ ащ, — синыбжыкIэ-гъум сшыгъэ хэукъоныгъэр зы-щызгъэгъупшэ сшIонгъу. Хэти икIэлэгъум хэукъо. Сэ сисабый кыэралыгъом естыгъ, ащ пшъэ-рылэ зыфишIыжыгъэ пшъэ-шъэжыеу ищыкIагъэр зэкIэ зэрихъанэу, тиобшествэ фэшъо-шэ цыфэу ар ыпIунэу...»

А письмэр начальникым Кимэ кыыритыжыгъ... Ащи Даурым шыуцугъэп. Цыфыгу уилахэмэ укызыттыричынэу, пкыынэ-лы-нэм хэтIысхъан гушыIэхэр итыхэу а унагъом письмэшхо фитхыгъ. Сыдэу хъуми, Ирина Дмитриевна «итыгъужыгъу» а письмэм ыгъэжыгъ, ицIыфыгъэ кыыфигъэкIожыгъ. Ишъхъэ-гъусэ къа-кIуи, Наташэ яунагъо, янэ дэжэ ышъэжыгъ. ШыIэны-гъэм илэшIугъэ Наташэ зэхи-шлагъ. Медучилищыр кыухыгъ, Iоф ешIэ, унагъо ихъагъ, шъэу-тIу кыфэхуштыгъ.

Джащ фэдэ хуэгъэ-шIагъэ-хэмкIэ байгъ милицием иIофы-шIагъэу Даур Кимэ икIулыкIу. Лыгушхо зылагъэм щтэр ымы-шIэу, ыпси емыблэжыу ем ебэ-ныштыгъ, цыфэу хэукъуагъэ-хэм, гъогу тэрэзым текIыгъэхэм IэпыIэгъушIу афэхуштыгъ. Шы-ышIэным кыфэхуштыгъэ цы-фым иакъыли, ыкIуачIи, ыгу-шхоу цыфхэм афызэлухыгъэ-ми ашъхъабысыжыу дунаим дахэу тетыгъ. ИсэнэхъаткIэ зе-упчIыхэкIэ къарилоштыгъ: сими-лиционер-кIэлэгъэадж. Адыге-им и МВД иеджэпIэ гупчэ Кимэ илгъэсхэ Iоф щышIагъ, ащ ри-гъэджэгъэгъэ курсантхэм шIукIэ агу къэкIыжы яегъэджэкIо-майорэу, цыфышIоу, псэпашIэу, шэн-зекIокIэ дахэхэр зыхалъы-гъэ специалистэу Даур Кимэ.

**БЭРЭТЭРЭ Мурат.
Милицием иветеран.**

Шъхъэм акъыл имылымэ...

СыкызытегушыIэ сшIонгъор Къэзэнэ Юсыф итхыгъэу «Зэ-рэдунаеу афэлъэуагъ...» зыфи-лоу Iоныгъом и 22-м «Адыгэ макъэм» кыыхъагъэр ары. Юсыф бэрэ гъэзетым къатхэрэп. Джыри мары гъэзетыр сапашхъэ илэ, тхыгъэм заулэрэ седжагъ, сыгу кыгъэкIыжыгъэри, сызэригъ-эгупшысагъэри бэ.

Юсыф кызытегушыIэрэр Краснодар псыыгышIэр ашIэ зэхум цыфэу къагъэкIыжыгъэ-мэ кынынэу альэгъугъэр ары. А хуэгъэ-шIэгъэ Iаер зылъэгъу-гъэмэ, зыпэкIэкIыгъэмэ сэри сашыщ. ГушыIэ щэрыохэр, мэ-хъанэ куу зыкIоцIыл гушыIэ-хэр ыгъэфедэзэ Юсыф матхэ. Тхыгъэм уеджэ зыхуэкIэ кынынэу цыфмэ ашъчыгъэр унэ кыкIе-гъэуцо, гур егъэузы, нэпсыр къе-гъа-кIо...

Псы IыгыпIэр зышIыхэрэр къоджашъхъэм (къуаджэр Шы-хъанчэрыехъабл) кыкIыгъэхэу кыылгъэкIуатэх, тилэгъо-блэгъу къэсыгъэх. Зыгъэпсэфыгъо ма-фэу кыыхэкIырым пэпчэ Ябло-новскэм секIышъ къуаджэм сэкIо. Сятэрэ сянэрэ ащ шэпсэ-ух. ПсэолъэшIхэр тиунэ къеблэ-

гъагъэх. БлэкIыгъэ зэошхор угу къагъэкIыжыу, тхыкIуэмнэ-лусыр Iуаутэу машинэ шъэджа-шъэмэ Iоф ашIэ. Сапэр ашъхъа-щыт, гъэстыныпхъэу агъэстырэм кыпыкIырэ кыы шIоим шъхъэр егъэузы... Бульдозер шъэджа-шъэр еIункIышъ унэр зэхегъэ-такъо, къакъыри, чэтэщи зи кыгъанэрэп.

Мафэ горэм таджэ ськIуа-гъэу къэбар зэхэсхыгъэ къэкIо-рэ тхъаумафэм унэгъо заулэу псэолъэшIхэр кызынэсыгъэ-хэр кошынхэ фаеу, тэри ахэм та-щыщэу. Поселкэу Адыгейскэ кошыштыгъ унэхэр къаратыгъэх. А мафэм IапIэхэр зышъэжыштыгъ машинэхэр къэкIоштыгъ, ащ пае ахъщэ яптын фае. МашинитIу кысфэкIонэу язгъэтыгъ, ахъ-щэри ястыгъ.

Шэмбэт пчыхъэм къуаджэм ськIуагъ, сшынахыкIэхэри къэ-кIуагъэх. Сятэ кысело: «Сэ сы-кошчыжыштыгъ, ахъщэу маши-нэмэ апае яптыгъэри къаысхы-жыгъ». «Умыкошынэу кыуа-луагъа, цыфхэр мэкошыхэмэ о узакъоу укъэнэшта, унэри зэ-хакъутэштба?» Сьд зесэлуйи сятэ сфэгъэдэлугъэп. Сшына-

хыкIэмэ ясIуагъ: «Амал шыIэп, ськIонышъ, машинэ горэ къа-хэсхышъумэ IапIэхэр шъэжы-гъэнхэ фае, непэ апэрэу тятэ те-дэлущтэп.

Зы машинэ къэсфыгъ. Тятэ тызэрэмыдэлущтыр кызыгу-рэлэм, ежъ иунэ зыпари итымы-хынэу кытилуагъ. Ар фэдгъэ-цэкIагъ, иунэ кIуи итIысхыи кы-кIыгъэп, кыпIыгыгъэп. IапIэхэр поселкэм тIэжыжыгъэх, тyani ащ тIэжыжыгъ. Машинэм къуа-джэм ськыдэкIожыи сеуп-чIыгъ сятэ сьд джы етIлэщтыр сIуи, кызыгурылоштыгъэп. НэкI-мэзагъ. Сянэ ышхын фихы-зэ тхъамафэрэ изакъоу унэм исыгъ, ськIомэ кысфьдэ-мыкIэу...

Сянэ идунай ыхъожыи, илгъэс Iанэ зыфэтэшIыжыым ыуж са-дэжэ къэсцэжыныу сятэ сы-зылгъэкIом тьысиIогагъ: «Зи сьздэкIон шыIэп, сэ мыщ сы-кышыхуштыгъ, ськышхэр, си-ныб-джэгъухэр дэсых, мыщ дэжыым сышыжыгъэтиIылыжыштыгъ». Ашыгъум Iофым икIыпIэ кыфэдгъотыгъагъ — псэлъыхъо сьфакIозэ къэзгъэщыжыгъагъ. ЫпшъэкIэ зигугъу къэсшыгъэм

икIыпIэ илагъэп — уфаеми, уфэ-мыеми укошын фыагъ...

ПсэолъэшIмэ сятэ кыра-луагъ неущ унэр акъутэщтэу. Къэбарыр зызэхэсэхым псын-кIэу сьнэсыгъ. Сятэ ыблыпкэ къэсылуыты, цыфхэр зэрэхъоу ухъун сIуи, ынэпсхэр къэкIуа-гъэу, машинэм кыизгъэтиIысхыи, поселкэм къэсцэжыгъ.

Сятэ ныбжэ шIукае илагъэми, къуаджэм зыдэсым ренэу зыго-рэ ышIэщтыгъэ, псауныгъэ илагъ, ышхырэри къэкIуштыгъ. Кы-зыдэкIуагъэм ышIэн шылагъэп. Непэ ренэу гупшысэм хэтэу, ышхырэри къемыкIужыу, чъые имыIэжыу мафэхэр кIошты-гъэх. Сятэ изэкIуагъэп, лыжэ зишIугъоу къэкошчыгъэхэр джащ фэдагъэх. Илгъэс зыгIум кыкIоцI дунаим ехыжыгъэх. Кошыныр хьадгъу афэхуштыгъ.

Цыфмэ кыалэжыгъэ мыль-кум, псыыгышIэм ишIын хэ-кIодагъэр хэмытэу, хэтыгъу-кIыгъэх. Непэ ащ зэрэрэу кы-хырыр, кыыхыштыр хэмытэу цыфмэ кыныншхо къафыхыгъ. ПсыыгышIэм шIуагъэ горэ кымыыхыгъэу сIорэп. Адыгэмэ е зыхалъым шIуи хэлэ ало. Ау

шIуагъэмрэ зэрарымрэ зэбгъа-пшэмэ, зэрарыр фэдэ пчъагъэ-кIэ зэрэнахыбэм щэч хэлъэп.

ЗэлышIэрэ краеведэу Iэшъы-нэ Сэфэрбий итхылыуэ «Гово-рящие волны» зыфилорэм щет-хы: «12 аулов и хуторов было переселено. Было переселено 11829 человек, 28 кладбищ, 5 братских могил, вырублено 16392 гектаров леса. Природа лишилась одного из генераторов свежего воздуха»...

ПсыыгышIэм ишIын нэб-гырабэ хэбайкIыгъ, нэбгырэ купмэ «Дышъэ жъуагъохэр абгъэ халъхъагъ», къагъэкошчы-гъэмэ афашIыштыгъ псэуалъэмэ атырагъэкIодэн фэгъэгъэ ахъщэм-кIэ Краснодар «Гидростроитель-мэ якъэлэ цыкIу» шашIыгъ, мыдрэхэр псышъугъэм хагъэ-тIысхъагъэх хъапсэдэхэм ашIы-гъэ унэхэр къарати.

Пынджэ тонн миллион къа-гъэкIыштыгъэу аIозэ, зэрэрэу кы-хыштыгъ егупшысагъэхэп, цыфмэ кынынэу альэгъуштыр къыдалытагъэп. Джары адыгэ-мэ «шъхъэм акъыл имылымэ лъэр мэулэу» зыкIуагъэр.

**КЪЭБЭРТЭЕ
Аслъанчэры.
пос. Яблоновскэр.**

Адыгэ Республикэм футболм кIэ и Кубок кыдэхыгэным фэгъэхыгъэ зэнэкъокхуэм тирайонхэмрэ кьалэхэмрэ якомандэхэр хэлэжыагъэх. «Адыгэ макьэм» кызырэхуытыгъагъэу, финалым Кошхьэблэ ыкIи Теуцожь районхэм якомандэхэр республикэ стадионэу «Юностым» цызэлуклагъэх.

Уахътэр афикъугъэпти, пенальтикIэ ахыгъ

зэхэщэн Iофхэр гупчэм дахэу шагъэцакIэх, ау пчъагъэр зэрахъокIын альэкIырэп. Теуцожь районным икоманди фэлъэкIыштым тэтэу ешIэ, кьэлэпчъэлутэу Тхьаркьохьо Рустам цыхьэшIэгъоу зэрэшIэрэм ухъумакохэр егъэгущох, рэхъатныгъэ ахелъхьэ.

ЕшIэгъу уахътэр 2:2-у аухыгъ, такыкь 30 зафыагъахъом ыужи теклоныгъэр зыхьыштыр кьэнэфагъэп. ПенальтикIэ Теуцожь районным ифутболистхэм Кубокыр афагъэшъошагъ.

ЕшIэгъум Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, Парламентымрэ Правительствэмрэ якъулыкъушIэхэр, районхэм ялыкIохэр еплъыгъэх. КъумпIыл Мурат Кубокым фэбэнэгъэ футболистмэ афэгущIуагъ, шIухафтынхэр аритыжыгъэх.

Агъырджэнэкъо Аслъанрэ Хьабэху Адамрэ Кубокым фэгъэхыгъэ кIэху ешIэгъум еплъыгъэх. Командэхэм афэразэх, республикэм истадион дахэу «Юностым» зэрэщешIагъэхэм, зэлукIэгъум Iэ-кIыб хэгъэгумэ кьарыкIыгъэ тилъэпкэгъухэри зэрэплъыгъэхэм ыгъэгущIуагъэх, зэхэцакIомэ «Тхьашъуегъэпсэу» араложьы.

Кубокыр кыдэзыхыгъэ Теуцожь районным икомандэ спорт шъуашэхэр шIухафтын фашыгъэх. Теуцожь районным иадминистрацие ипашэ иIэнатIэ зыгъэцкIэрэ ХьакIамамыкIо Азмэт, районным щышхэу Мыгу Рэщырэ Хьабэху Байзтрэ командэм ахъшэ шIухафтынхэр фашыгъэх.

Кубокыр зыфагъэшъошэгъэ командэм шешIагъэхэр: Тхьаркьохьо Рустам, Нэныж Байзт, Нэныж Ахьмэд, ГьукIэлI Адам, Гьу-

Блащэпсынэрэ Пэнэжыкьуаерэ якомандэхэр район футболистхэмкIэ гъэлъэшыгъэху зэдешIагъэх. ЗэлукIэгъур зыхьыштыр кьэшIэгъошIугъэп. Кошхьэблэ районным ифутболистхэр нахьыбэрэ апэкIэ илъыштыгъэх, ешIапIэм ыбгъухэр агъэфедэхъэ, ухъумакохэр зэрагъэгумэкIыштыхэм пыллыгъэх. Теуцожь районным икомандэ икьэлапчъэ цыхьэшIэгъоу кьыухъумэз, ыпэкIэ зылыкIуатэкIэ, гупчэм итхэмрэ кьэлапчъэм дэоштхэмрэ зэрэзегурылоштхэм пыллыгъэх.

Хьут Аслъан кошхьаблэмэ якьэлапчъэ Iэгуаор зыдэдэм, ешIэгъур нахь гъэшIэгъон хьугъэ. Кошхьэблэ футболистхэр пэнэжыкьуаерэ якьэлапчъэ благау екIугъэх. Щынэгъошхо шымылагъэми, ухъумакохэм ащышхэ ошIэ-дэмышIэу Iэгуаор ыIэ тефагъ. Пенальтир

Джамырзэ Мурат дэгъоу ыгъэцакIи, пчъагъэр зэфэдэ хьугъэ.

Теуцожь районным ифутболистэу Алексей Цимбалит кошхьаблэмэ якьэлапчъэ Iэгуаор зыдэдэм, икIэрыкIэу зэлукIэгъум «машIо кIидзагъ». Командэхэр нэмыкI зэнэкъокхуэм ащызэдешIэхуи кыхэкIыгъ, дэгъоу зэрэшIэх. Арэу щыгъми, ешIэгъум «шъэфхэр» шагъэфедэ ашIоигъуагъ. Кошхьэблэ футболистмэ ар кьадэхугъ, Борэкъо Айдэмыр пэнэжыкьуаерэ якьэлапчъэ Iэгуаор дидзи, пчъагъэр 2:2 хьугъэ.

Тхьаркьохьо Казбек, Джамырзэ Мурат, нэмыкIхэри егугъух,

Щытхьур кыдэзыхыгъэхэр

Теуцожь районным икомандэ пэцэнныгъэ дызезыхьагъэр, зэнэкъокхуэм афэзыгъэхьазырыгъэр тренерэу Цундышк Аскэр. Кошхьэблэ районным икомандэ шешIагъ, тренерэуи щытыгъ Куфэнэ Рэмзэнэ.

Кошхьэблэ ыкIи Теуцожь районхэм физкультурэмрэ спортымрэкIэ ягъэлорышIапIэхэм япашэхэу

кIэлI Тимур, Цыргъой Адам, ЗекIогъу Юр, Кошэгъу Аслъан, Еутых Бислъан, Хьатитэ Алай, Цимбалит Алексей, Хатылев Иван, Хьаджэбыекъо Аскэр, Хьут Аслъан.

Адыгэ Республикэм и Мафэ ехъулIэу Кубокым фэбэнэгъэ командэмэ тафэгущIо, спортым гъэхьагъэу шашырэр щыIэныгъэм кышъатэжыынэу афэтэлэ.

Сурэтхэм арытхэр: теклоныгъэр зыхьыгъэмэ КъумпIыл Мурат афэгущIо; Кубокыр зыхьыгъэ командэмрэ пашэхэмрэ; футболистхэр зэнэкъокху.

БАСКЕТБОЛ. АПШЪЭРЭ КУПЫР

Зыщаухыштым упчIэ щыIэжыыгъэп

«Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — «Динамо» Ставрополь — 75:66 (26:8, 10:14, 11:19, 28:25).

Чэпыогум и 6-м Мыекъуапэ цызэлуклагъэх.

Зезышагъэхэр: С. Чуб — Краснодар, Е. Фролов — Волгоград, И. Куксов — Ростов-на-Дону.

«Динамо-МГТУ»: Гапошин — 9, Иванов — 12, Степанов — 2, Хьакъун — 6, Воротников — 15, Тусиков — 8, Хмара — 8, Мэрэтыкьу — 4, Долгополов — 11.

ЯтIонэрэ ешIэгъоу командэмэ здырылагъэм хьакIэмэ теклоныгъэр кышъыдахын амылэкIыштыгъэу тIорэп. Очкоуи 10 — 14-кIэ бысымхэр Ставрополь икомандэ ыпэ итыхэу уахътэ кыхэкIыгъ. ЗэлукIэгъур аухынымкIэ такыкьы 4 фэдиз кызынэм пчъагъэр 56:56-рэ хьугъэ, етIанэ хьакIэхэр кыттекIохэу фежыагъэх. Сергей Ивановымрэ Сергей Воротниковымрэ ухъумакохэм ябэныхъэ, зэрызэ хьурджанэм Iэгуаор радзэ. Тазыр дзыгъохэр Артем Гапошиным дэгъоу егъэцакIэх. А уахъ-

тэм хьакIэмэ агу агъэкIодырэп, М. Абызовым, А. Самофаловым, П. Корчагиным хьагъэм Iэгуаор радзэ. Аужырэ такыкьхэм Хьакъунэ Руслъан, Илья Хмарэ, Антон Тусиковым IэпIэсэныгъэу кызыхагъафэрэм ишIуагъэкIэ хьакIэмэ яхьурджанэ Iэгуаор з"рызэ радзэ, теклоныгъэр бысымхэм кызырэдэхыштымкIэ упчIэ кьагъанэрэп.

Мыекъуапэ икомандэ зэлукIэгъуи 4 мыгъэ илагъ, 3-р кыхыгъ. Чэпыогум и 20 — 21-м тибаскетболистхэр Саратов шешIэштых.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхьазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкь IофхэмкIэ, IэкIыб кьэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэшыIэр:
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыж зыхьырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаухыштыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиоукъэтынхэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыпIэ гъэлорышIапI, зэраухыштыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-тыхэрэм мышгып-кьагъэу кьахафэхэрэмкIэ кьэзытыхыгъэхэм пшъэдэкIыж ахьы. Кьатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажыэхэрэмрэ яеплкъыкIэ зэтемыфэн ылъэкIышт. Гъэзетеджэхэм кьытфагъэхьырэ тыхыгъэхэр зэхэтыфхэрэп ыкIи кьэзытыхыгъэхэм алэкIэдгъэхьажыхэрэп.

Зыщыхауырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр 4664
Индексхэр 52161 52162
Зак. 2769

Хэутыным узшыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхьатыр 18.00